СТАТУСНЕ ПРОМЕНЕ ИНДИРЕКТНИХ БУЏЕТСКИХ КОРИСНИКА

ПРОПИСИ У ПРАКСИ

LEGEARTIS ИНГ-ПРО

Број 50 ● новембар 2016. ● www.legeartis.rs ● www.propisiupraksi.rs

- Јавне набавке у области одбране и безбедности
- Учешће трећих лица у парници – умешач
- Кривично дело насилничког понашања
- Парнице из наследног права
- Извршење на покретним стварима
- Уверење о домаћем пореклу добара у поступцима јавних набавки
- Кривично дело нарушавања неповредивости стана
- Право на инвалидску пензију

ЈАВНЕ НАБАВКЕ: ДИЛЕМЕ У ПРАКСИ

ПРАКТИКУМ ЗА ФИНАНСИЈЕ И РАЧУНОВОДСТВО

Нови износ најниже и највише основице доприноса од 1. новембра 2016. ● Исплата „тринаесте зараде" ● Нова регулатива допунског рада у здравству ● Избегавање двоструког опорезивања зарада ● Статусна промена припајање зависног друштва матичном ● Рачуноводствено-порески аспект трошкова рекламе и пропаганде ● Попусти и бонификације код корисника јавних средстава ● Плаћање и порески третман колективног осигурања запослених ● Порез на наслеђе и поклон као део пореза на имовину

KONSALTING

SAVETOVANJA

JAVNE NABAVKE

ELEKTRONSKO IZDANJE ZA PRAĆENJE JAVNIH NABAVKI

LEGEARTIS

ИНГ-ПРО

ПРОПИСИ У ПРАКСИ

SUDSKO-ADVOKATSKI ROKOVNIK

PROPISI.NET

ELEKTRONSKO PRAVNO IZDANJE

KOMENTARI I ZAKONI U PRIMENI

ING-PRO

Међу ауторима у овом броју...

Алжбета Марко,
начелник за финансије у општини Ковачица

Кључна заједничка промена коју можемо очекивати код свих опција јесте преузимање запослених, као и послова које је обављала дирекција од стране градске или општинске управе.

Биљана Јовановић Шикли,
референт за јавне набавке у Управи за снабдевање Министарства одбране

ЗЈН даје извесне могућности да Министарство одбране и Војска Србије примени квалитет у набавкама, али не даје конкретне одговоре како то треба учинити у различитим фазама набавке.

Драгана Станковић-Николић,
сертификовани предавач за обуку службеника за јавне набавке

Сагласно члану 86. Закона о јавним набавкама, понуђачи у појединим случајевима могу остварити право на преференцијални третман у односу на неку другу понуду.

Милош Јовић,
саветник у Управи за јавне набавке

Збир јединичних цена, као критеријум за избор најповољније понуде, у ситуацији где нису одређене количине, макар оквирне, није адекватно мерило за избор најповољније понуде.

Драгана Марчетић,
судија Првог основног суда и заменик руководиоца судске праксе у грађанској материји

Основни смисао учешћа умешача у поступку јесте у томе да предупреди евентуално интервенцијско дејство пресуде у будућој парници између њега и странке којој помаже у спору.

Дејан Обренић,
дипл. правник, помоћник извршитеља с вишегодишњим искуством у извршном поступку

Извршни повериоци се релативно често опредељују да у предлогу за извршење предложе попис и процену покретних ствари извршног дужника.

Снежана Марјановић,
судија Првог основног суда у Београду

У пракси се код завештања често мешају и не разликују разлози за ништавост и рушљивост по Закону о наслеђивању и Закону о облигационим односима.

Смиљка Стојановић,
заменик јавног тужиоца Првог основног јавног тужилаштва у Београду

Практично, не може се замислити нека радња извршења насилничког понашања која већ није инкриминисана као прекршај.

Календар важења правних аката

У овој рубрици доносимо преглед прописа који током овог месеца престају да важе (у целости или у делу), односно који одложено ступају на снагу и/или се одложено примењују у целости или у делу:

...пасоша, дипломатског пасоша и ...ик о измени Правилника о обрасцима, бр. 9/16 од 5. 2. 2016. године, а ступио ...ица, објављен у „Сл. гласнику ... године

– примењује се од 13. маја 2016. године

● Закон о изменама и допунама Закона о поморској пловидби, објављен у „Сл. гласнику РС", бр. 18/15 од 13. 2. 2015. године, а ступио је на снагу 21. 2. 2015. године

– одредбе члана 16. ст. 6. и члана 20. овог закона примењиваће се од 1. јуна 2016. године

● Правилник о измени и допуни Правилника о реглоскопима, објављен у „Сл. гласнику РС", бр. 49/15 од 5. 6. 2015. године, а ступио је на снагу 13. 6. 2015. године

– одредба члана 2. овог правилника важи до 1. јуна 2016. године

● Закон о енергетици, објављен у „Сл. гласнику РС", бр. 145/14 од 29. 12. 2014. године, а ступио је на снагу 30. 12. 2014. године

– одредбе члана 98. ст. 1. тач. 1) до 3), члана 99. и члана 225. ст. 1. тач. 1) до 3) и члана 225. ст. 4. овог закона се примењују од 1. јуна 2016. године

● Закон о потврђивању Европске оквирне конвенције о прекограничној сарадњи између територијалних заједница или власти, објављен у „Сл. гласнику РС – Међународни уговори", бр. 2/16 од 8. 2. 2016. године

– Конвенција ступа на снагу 16. јуна 2016. године

● Закон о потврђивању Амандмана на Конвенцију о процени утицаја на животну средину у прекограничном контексту, објављен у „Сл. гласнику РС – Међународни...

КАЛЕНДАРИ...
● ПОРЕСКИХ ОБАВЕЗА
● ВАЖЕЊА ПРАВНИХ АКАТА
● ДОГАЂАЈА

СУДСКА ПРАКСА И СЛУЖБЕНА МИШЉЕЊА

Недостојност за наслеђивање

У склопу сасвим новог формата овог броја можете пратити и неке карактеристичне у нашем часопису доносимо приликом односе на случајеве из судске праксе, а ко... недостојност за наслеђивање.

...остојност за наслеђивање (...ак РС", бр. 46/95, 101/03 – Одлука УС РС и 6/15)

...тан 4.

Не може наследити на основу закона ...штања, нити стећи какву корист из завештања (недостојан је):
1) онај ко је умишљајно усмртио оставио... ...о покушао;
2) онај ко је принудом, претњом или прев... ...о оставиоца да сачини или опозове завештање или неку његову одредбу, или га је у ...чио;
3) онај ко је у намери спречавања оставичеве... ...воље уништио или сакрио његово завештање, или га је фалсификовао;
4) онај ко се теже огрешио о законску обавезу из... ...оставиоца, или му је ускратио нужну помоћ;

Суд на недостојност пази по службеној дужности.

О недостојности за наслеђивање суд води рачуна по службеној дужности, али је терет чињеничне тврдње и доказа да ова недостојност постоји, на страници која то тврди.

Из образложења:

„Разлози ревизије о погрешној примени материјалног права нису основани. Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је ванбрачни син пок. А. М. Свог оца је упознао када је имао 10 година. До 1992. године имао је ретке контакте са оцем, а од те године никако. Брига о оцу са његове стране није изостала његовом кривицом. Није се теже огрешио о обавезе издржавања, нити му је ускратио нужну помоћ. Нису постојали ни други разлози који би указивали на недостојност за наслеђивање оца. Тужилац није умишљајно усмртио свога оца, нити је то покушао. Између њих је било само свађе. Није се теже огрешио о законске обавезе издржавања према њему. Преко ...оца је примао ... маје, а пок. А. М. издржавање није ...требно. Не може се говорити ни о ускр... помоћи оставиоцу, јер то не произилази ...ведених доказа.

Код овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови правилно закључују да нема основа за примену члана 4. Закона о наслеђивању који регулише појам недостојности за наслеђивање. Према ставу 1. тач. 1) овог члана, не може се наследити на основу закона или завештања нити стећи какву корист из завештања (недостојан је), онај ко је умишљајно усмртио оставиоца, или је то покушао. Према тачки 4. овог члана, недостојан је онај ко се теже огрешио о законску обавезу издржавања, или ускратио нужну помоћ. Према ставу 2. овог члана, суд на недостојност пази по службеној дужности. У конкретном случају, истакнути разлози за недостојност тужиоца да наследи свог оца, сада пок. А. М., нису испуњени. У току поступка у прилог ових својих тврдњи тужилац није пружила одговарајуће доказе. Зато је суд о постојању (непостојању) тих

ПОСТАВИТЕ ПИТАЊЕ НАШЕМ АУТОРУ, НАСТОЈАЋЕМО ДА ОДГОВОРИМО НА СВАКО ОД ЊИХ

(6) Трошкови продатих производа износе 1.250.000,00 динара.Укалкулисана разлика у цени је 25% на цену коштања, што износи 312.500,00 динара (1.250.000,00 × 25%). Обрачунати ПДВ по општој стопи износи 312.500,00 динара, од чега на цену коштања 240.000,00 250.000,00 (1.250.000,00 × 20%) и ПДВ на разлику у цени 62.500,00 (312.500,00 × 20%).

(7) Купцу су фактурисани спортски дресови са обрачунатим ПДВ-ом у износу од 1.875.000,00 дин.

(8) Купац је извршио плаћање фактуре у целости у износу од 1.875.000,00 динара.

(9) Треба извршити затварање свих конта класе 9 – Обрачун трошкова и учинака.

(10) Треба саставити Извештај о стању залиха производње на крају обрачунског периода.

(11) Треба прокњижити свођење почетног стања залиха производње на коначно стање залиха производње на крају обрачунског периода на бази података из Извештаја о стању залиха производње на крају обрачунског периода.

Напо... ...тих производа од 1.250.000,00 динара израчунати су на бази цене ...на (682 комада × 1.832,... динара по комаду), док је продајна цена спортских дресова од ...5.000,00 динара по комаду изра... ...ата у износу од 2.500,00 динара (750 × 2.500,00).

Књижење:

Р. бр.	Конто		...ис	Износ	
	дугује	потражује		дугује	потражује
				5	6
1	2	3	...спортски дресови	200.000,00	
			...залиха материјала		200.000,00
1.	910		Сировине и ма...	*...атеријала – сиорштски дресови*	
		9000	Рачун за преузи... спортски дресови	500.000,00	
			...портски дресови	120.000,00	
За отварање почетног стања 1. 1. 2016. за з...					
1а	9500		Материјали за... ...е залиха недовршене		500.000,00
	9600		Готови про... ...мање залиха готових		120.000,00
		9001	Рачун за ... ...едовршене производње и осталих производа 1. 1. 2016. године на ... ...их залиха из финансијског књиговодства		
			...ировине и материјал – спортски дресови	1.000.000,00	
		9010	Рачун за преузимање набавке материјала и робе		1.000.000,00
...а примљен материјал у магацин у вези са производњом спортских дресова					
	За	9500	Материјал за израду – спортски дресови	680.000,00	
		9100	Сировине и материјал – спортски дресови		680.000,00
...лаћање материјала у производњу у току године					

АУТОРСКИ ТЕКСТОВИ СА ОБИЉЕМ КОРИСНИХ ПРИМЕРА И СТРУЧНИХ ТУМАЧЕЊА

Негативне референце у ...набавки

...средње измене и допуне ... 15. године донеле су собом ... о јавним набавкама из августа негативним референцама о ко... ...мо измена када је реч о ...мо говорити у овом тексту

Милош Јовић
саветник у Управи за јавне набавке
budzeti@legeartis.rs

Кад су у питању јавне набавке, појам ...ференце има двоструки појавни ... У случају кад одређује додатне у... ...е у поступку јавне набавке ... ...ти од... пословног капацитета... ...а у реализац... ...та набавке, односно да је у претходном ... испоручивао добра, извршавао услуге или ... дио радове који су предмет конкретне јавне ...бавке. Тада је реч о **пословним референцама**, које би се условно речено могле назвати **позитивним референцама**. И док је у том случају реч о референцама које понуђача квалификују за добијање уговора о јавној набавци, негативне референце су оне које га могу дисквалификовати из „трке" за добијање уговора.

Институт **негативне референце** установљен је ради обезбеђивања поузданијег и солиднијег уговорног партнера наручиоца, а што је претпоставка целисходнијег и рационалнијег трошења јавних средстава. На тај начин, санкционишу се понуђачи који не извршавају своје обавезе у поступку јавне набавке или уговорне обавезе или их не извршавају на уговорен начин и под уговореним условима. С друге стране, будући да санкција никада није сама себи сврха, управо би свест о могућности да се неће „на црној листи" код одређеног наручиоца, требало да понуђача додатно мотивише на озбиљнији, професионалнији и пословнији приступ извршавању сопстве...

...давним набавкама из 2008. године. Сходно ...а важећим прописима, наручиоци су имали ...ућност да одбију понуду уколико поседују ...каз који потврђује да понуђач није испуњавао ...које обавезе по раније закљученим уговорима ...давним набавкама који су се односили на исти предмет набавке, за период од претходних пет година за радове, односно три године за добра и услуге.

Закон о јавним набавкама из 2012. године („Сл. гласник РС", бр. 124/12) значајно је проширио обухват негативних референци, установивши их као обавезу за наручиоце, проширујући њихово дејство и на сâм поступак јавне набавке (не само на уговоре), те установивши својеврсну „црну листу" понуђача – списак негативних референци.

...следње измене и допуне Закона о јавним ...ама из августа 2015. године („Сл. гласник ...15) донеле су собом **неколико измена** ...реч о негативним референцама:
● не... ...ференца као могућност, не и обавеза за... ...е;
● неве... ...угих, таксативно законом ненаведе... ...негативне референце за одређеност ...ој документацији;
● прецизира... ...ног периода који је обухваћен нега... ...ференцом;
● укидање списка ...их референци.

Можда и **најзначајнија измена** јесте та да наручилац сада више није у обавези, већ има могућност да примени негативну референцу према понуђачу. Како су ове законске измене биле још један корак ближе директивама Европске уније из области јавних набавки, и у овом

ПРОПИСИ У ПРАКСИ
LEGEARTIS ИНГ-ПРО www.legeartis.rs

ISSN 2406-1085

Година V, број 50
НОВЕМБАР 2016.

Оснивач и издавач:
ИНГ-ПРО
Издавачко-графичко д.о.о.
Београд, Веле Нигринове 16а

За оснивача и издавача:
Горан Грчић и Владимир Здјелар

Главни и одговорни уредник:
Владан Мирковић

Сарадници:
мр Дејан Дабетић
мр Јован Чанак
мр Милица Бјелић
Алжбета Марко
Биљана Јовановић Шикли
Весна Филиповић
Владимир Скенџић
Дејан Обренић
Драган У. Калаба
Драгана Марчетић
Драгана Станковић-Николић
Јелена Новаковић
Милена Филиповић Плећић
Милош Јовић
Синиша Јаковљевић
Смиљка Стојановић
Снежана Марјановић

Уредник *Практикума за финансије и рачуноводство*:
мр Жељко Албанезе,
zeljko.albaneze@ingpro.rs

Уредник рубрике *Календар важења правних аката*:
Ана Фулетин

Организатор издања:
Оливера Бошковић

Графичка припрема:
Мирослав Арамбашић

Штампа:
Digital art, Београд

Редакција:
Веле Нигринове 16а, 11000 Београд
тел: +381 11 2836 820
факс: +381 11 2836 474
е-пошта: redakcija@legeartis.rs

Часопис излази једанпут месечно (10 бројева и 1 двоброј у оквиру годишње претплате). Текстови достављени за објављивање се не враћају. Сви текстови који се објављују у Часопису подлежу редакцијско-техничкој обради, у складу са одговарајућим стандардима Часописа.

Владан Мирковић,
главни и одговорни уредник
vladan.mirkovic@ingpro.rs

Добро дошли у 50. издање нашег часописа!

У овом броју чак три текста на тему јавних набавки, а посебно скрећемо пажњу на текст *Јавне набавке у области одбране и безбедности и специфичности поступака набавки у Министарству одбране и Војсци Србије*. Према речима аутора „ово је област која се стално мења и допуњује, усавршава, област која дозвољава велики степен транспарентности (што раније није био случај) и обезбеђивања конкуренције".

Међу осталим темама у овом броју говорићемо о статусним променама индиректних корисника буџетских средстава, о учешћу трећих лица у парници (умешачима), о поступку извршења на покретним стварима, као и о парницама из наследног права.

У сфери кривичних поступака позабавићемо се кривичним делима нарушавања неповредивости стана и насилничког понашања, кроз детаљну анализу самих дела и бројне примере из судске праксе.

Сад већ редован сегмент нашег часописа, *Практикум за финансије и рачуноводство*, у новембарском издању пише о новим износима најниже и највише основице за обрачун доприноса од 1. новембра 2016. године, књижењу дневнице за службено путовање у земљи, коришћењу и пореском третману употребе приватног возила у службене сврхе, рачуноводствено-пореском аспекту трошкова рекламе и пропаганде, избегавању двоструког опорезивања зарада из радног односа и многим другим актуелним темама из сфере финансија и рачуноводства.

Подсећамо да све наше текстове можете читати и на сајту часописа

http://www.legeartis.rs/
http://www.propisiupraksi.rs/

Будимо на вези

Часопис *Lege Artis* отворен је за сва ваша питања, мишљења, конструктивне предлоге, похвале и покуде. Можете их упутити ауторима текстова или на е-адресу редакције часописа **redakcija@legeartis.rs**
Пратите нас:
- **www.legeartis.rs**
- **www.propisiupraksi.rs**
- **www.propisi.net**
- **www.facebook.com/IngProLegeArtis**

У овом броју...

БУЏЕТИ И ЈАВНЕ НАБАВКЕ

6 Статусне промене јавних предузећа, фондова и дирекција који су индиректни корисници буџетских средстава

14 Јавне набавке у области одбране и безбедности и специфичности поступака набавки у Министарству одбране и Војсци Србије

22 Правилна припрема понуда и упутство о поступку издавања уверења о домаћем пореклу добара у поступцима јавних набавки

28 Које су најчешће дилеме које имају наручиоци и понуђачи у области јавних набавки?

РАДНИ ОДНОСИ И СОЦИЈАЛНО ОСИГУРАЊЕ

36 Право на инвалидску пензију

40 **Прописи у пракси**: Одабрана мишљења Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања

ГРАЂАНСКО ПРАВО И СУДСКИ ПОСТУПЦИ

44 Учешће трећих лица у парници – умешач

52 Извршење на покретним стварима

59 Парнице из наследног права

ПРИВРЕДНО ПРАВО И СУДСКИ ПОСТУПЦИ

72 **Прописи у пракси**: Право члана друштва на приступ актима и документима друштва

КРИВИЧНО ПРАВО И СУДСКИ ПОСТУПЦИ

76 Кривично дело нарушавања неповредивости стана из члана 139. Кривичног законика у судској пракси

84 Кривично дело насилничког понашања у судској пракси

ПОРТАЛ ЧИТАЛАЦА

94 Имате питање? Имамо одговор!

КОРИСНИ ПРАВНИ АКТИ

96 Обавештење – понуда за измену уговорених услова рада – упућивање запосленог на привремени рад у иностранство

98 Тужба трећег лица ради проглашења извршења на основу веродостојне исправе недозвољеним – члан 111. Закона о извршењу и обезбеђењу

100 Заложна изјава (јавнобележнички запис)

104 Жалба Школском одбору на изречену васпитно дисциплинску меру

РУБРИКЕ

1 Међу ауторима у овом броју...

2 Из прве руке

3 Уводна реч

71 Календар важења правних аката

91 Календар догађаја

92 Преглед прописа ... донетих између два броја

ПРАКТИКУМ ЗА ФИНАНСИЈЕ И РАЧУНОВОДСТВО

Статусне промене јавних предузећа, фондова и дирекција који су индиректни корисници буџетских средстава

Јавна предузећа, агенције, дирекције и фондови основани од стране скупштине општине или града за обављање послова из њихове надлежности који немају карактер делатности од општег интереса од 1. децембра текуће године нису више у могућности да свој рад и постојање финансирају средствима буџета у статусу индиректних буџетских корисника

Алжбета Марко

дипл. ек. с дугогодишњим радним искуством на пословима буџетског пословања, начелник за финансије у општини Ковачица
budzeti@legeartis.rs

Доношењем Закона о изменама и допунама Закона о буџетском систему („Сл. гласник РС”, бр. 103/15), који је ступио на снагу 15. децембра 2015. године, **промењена је дефиниција индиректних корисника буџетских средстава**. Ова измена је усвојена тако да су из дефиниције индиректних корисника буџетских средстава избрисана јавна предузећа, фондови и дирекције основане од стране локалне власти, а који се финансирају из јавних прихода. То су, пре свега, дирекције за изградњу, агенције или фондови који су у пракси функционисали као индиректни корисници буџетских средстава, односно финансирали су се из буџета јединице локалне самоуправе.

Према члану 2. тач. 8) Закона о буџетском систему („Сл. гласник РС”, бр. 54/09, 73/10, 101/10, 101/11, 93/12, 62/13, 63/13 – исправка, 108/13, 142/14, 68/15 – др. закон, 103/15), дефиниција индиректних корисника гласи: „Индиректни корисници буџетских средстава јесу: правосудни органи, буџетски фондови; месне заједнице; установе основане од стране Републике Србије, односно локалне власти, над којима оснивач, преко директних корисника буџетских средстава, врши законом утврђена права у погледу управљања и финансирања”.

Према цитираној дефиницији, јасно је да јавна предузећа, агенције, дирекције и фондови основани од стране јединице локалне самоуправе за обављање послова из њихове надлежности који немају карактер делатности од општег интереса нису више у могућности да свој рад и постојање финансирају средствима буџета у статусу индиректних буџетских корисника.

Поставља се питање зашто су јавна предузећа, дирекције и агенције који су основани као индиректни корисници буџетских средстава брисани из ове дефиниције, односно зашто престају да буду корисници буџетских средстава, те се више не могу финансирати на тај начин.

Јасно је да јавно предузеће, према члану 4. Закона о јавним предузећима („Сл. гласник РС”, бр. 15/16), између осталог набројаног у овом члану, има за циљ **да стиче добит**. Јавно предузеће – индиректни корисник буџетских средстава није стицало добит, с обзиром на то да се финансирало из буџетских средстава, тако да су сва јавна предузећа – индиректни буџетски

места у случају припајања, односно нови акт о унутрашњој организацији и систематизацији радних места у случају спајања,

– Измене и допуне плана рада и финансијског плана јавног предузећа за 2016. годину у случају припајања или нови план рада и финансијски план јавног предузећа за 2016. годину у случају спајања.

Усаглашавање буџета општине, односно града са статусним променама јавног предузећа – индиректног корисника

У претходном делу већ смо напоменули да је у зависности од статусних промена дирекције која је била индиректни корисник буџетских средстава неопходно променити и буџет општине или града.

Тако, на пример, уколико би се за одређене послове преузели радници из дирекције, односно јавног предузећа основаног у складу са одредбама Закона о буџетском систему које се трансформише, неопходна је измена одлуке о максималном броју запослених по организационим облицима и надаље корекција износа средстава који се за општинску управу планира на контима 411 и 412, односно за плате запослених у општинској или градској управи.

Уколико се јавно предузеће које је индиректни буџетски корисник трансформише у јавно предузеће које је привредно друштво након извршене трансформације, у току 2016. године у оквиру буџетског пословања треба применити члан 61. ст. 4. Закона о буџетском систему који гласи: „Ако корисник буџетских средстава престане да постоји, а његови задаци нису пренети на другог корисника буџетских средстава, неискоришћена средства се преносе у текућу буџетску резерву и могу се користити за намене за које је предвиђено коришћење текуће буџетске резерве."

Након тог поступка, из тако формиране текуће буџетске резерве увећавају се позиције за услуге у разделу из којег ће се финансирати услуге и то из дела средстава директног буџетског корисника – општинске управе, а у складу са датим надлежностима општинској управи Законом о локалној самоуправи („Сл. гласник РС", бр. 129/07 и 83/14 – др. закон).

Уколико се не поступи на наведени начин усклађивања одлуке о буџету, могуће је усклађивање са једном од опција коју органи јединице локалне самоуправе одаберу у процесу решавања даљег статуса дирекција, односно општине и градови морају приступити измени и допуни одлуке о буџету за 2016. годину и најпре извршити смањење позиција у буџету које су биле намењене за реализацију дирекцији као индиректном буџетском кориснику и надаље планирати финансирање издатака, пре свега, за инвестиционе радове у објекте у јавној својини, који нису завршени преко дирекције за изградњу до 1. децембра ове године, тако да ће се то финансирање наставити преко општинске, односно градске управе.

Треба напоменути и могућност формирања нове управе за инвестиције, према члану 50. Закона о локалној самоуправи који каже да „Општинска управа образује се као јединствени орган, а могу се образовати и општинске управе за поједине области у општинама са преко 50.000 становника". У овом случају би се формирала, на пример, Управа за инвестиције у комуналну инфраструктуру.

Ове промене се морају извршити у току фискалне 2016. године, а план расхода и издатака који ће се финансирати из буџета за 2017. годину би се већ приликом израде нацрта одлуке о буџету за 2017. годину припремио тако да се расходи планирају у складу са спроведеним статусним променама дирекције, сагледавајући потребе за расходима и издацима како у инвестирање у комуналну инфраструктуру, тако и за плаћање комуналних услуга које су поверене одређеном јавном комуналном предузећу. Треба напоменути и то да уколико би у општинску управу били преузети неки радници из дирекције, у том случају би се већ приликом израде нацрта билансирала маса за плате за директног корисника – општинска управа, са увећањем за плате преузетих радника.

Дакле, уколико би се посебним уговором између општинске управе и новоформираног јавног предузећа које није индиректни буџетски корисник закључио уговор о обављању одређених послова, подмирење расхода везаних за те послове у 2017. години треба планирати на контној групи на 42 – Коришћење роба и услуга.

Јавне набавке у области одбране и безбедности и специфичности поступака набавки у Министарству одбране и Војсци Србије

Систем јавних набавки какав постоји у Министарству одбране и Војсци Србије иде у корак са најновијим европским решењима из те области, прихватајући и себи прилагођавајући оно најбоље из тих решења. У овом тексту анализирамо све специфичности и проблеме система јавних набавки у поменутој области

Биљана Јовановић Шикли

референт за јавне набавке у Управи за снабдевање Министарства одбране
budzeti@legeartis.rs

У процесу усклађивања законодавства Републике Србије са правним тековинама Европске уније, дошло је до измене прописа који регулишу набавке добара, услуга и радова за потребе Министарства одбране и Војске Србије. Законом о јавним набавкама из 2012. године („Сл. гласник РС”, бр. 124/12, у даљем тексту: ЗЈН) први пут је, на јединствен начин, регулисана област јавних набавки у области одбране и безбедности. Тако је, по први пут, свеобухватније уређен систем набавки за цео сектор одбране и безбедности и то са циљем вишег степена транспарентности, надзора над јавним средствима, остваривања буџетске дисциплине и обезбеђивања веће конкуренције. До тада је Законом (из 2008. године) био прописан само изузетак од примене Закона за оне набавке које су, посебним прописом, биле одређене као поверљиве.

Директива ЕУ

Значај саме области одбране и безбедности, домена који обухвата вредности које треба заштитити, различитих проблема у пракси и у реализацији поступака, циљева и задатака које је потребно испунити, довео је до тога да је законодавац прописао обавезу за Владу Републике Србије да набавке у области одбране и безбедности, као посебну групу набавки, уреди посебним подзаконским актом. То није био нимало лак задатак, с обзиром на чињеницу да је све специфичности ове врсте набавки требало усагласити са Директивом 2009/81/ЕЗ „Европског парламента и савета од 13. јула 2009. године” о усклађивању поступака за доделу одређених уговора о јавним набавкама за радове, добра и услуге које закључују јавни наручиоци или наручиоци у области одбране и безбедности и са изменама и допунама Директива 2004/17/ЕЗ и 2004/18/ЕЗ.

Уз поштовање сви ових услова, Влада Републике Србије је на основу члана 127. ст. 6. и члана 131. ст. 3. Закона о јавним набавкама („Сл. гласник РС”, бр. 124/12) и члана 42. ст. 1. Закона о Влади („Сл. гласник РС”, бр. 55/05, 71/05 – исп., 101/07, 65/08, 16/11, 68/12 – УС, 72/12, 7/14 – УС и 44/14) донела Уредбу о поступку јавне набавке

из области одбране и безбедности сведу само на јавне набавке, занемарујући при том чињеницу да се један велики део набавки у овој области односи на набавке са тржишта наоружања и војне опреме, које се због своје саме природе сматра „осетљивим" и кога карактеришу високи захтеви у погледу квалитета, поверљивости и очувања тајности.

Важно је истаћи и чињеницу да се значајан део јавних набавки у европским националним системима одбране одвија на основу члана 346. Уговора о функционисању Европске уније. Одредба овог члана управо се односи на изузетке у сфери безбедносних питања, односно према решењу из овог члана, свака држава чланица може предузети оне мере које сматра потребним за заштиту основних интереса своје безбедности које су повезане са производњом или трговином оружјем, муницијом и ратном опремом.

Поред ових, постоји и **читав низ других проблема** у општем систему набавки који је успостављен у Министарству одбране и Војсци Србије, а који проузрокују оцену тог система као недовољно ефикасног и спорог. Ти проблеми су:

1) значајан број приспелих понуда у поступцима не задовољава услове квалитета, што непотребно изазива повећање напора на реализацији набавке и ангажовање великог броја запослених;

2) нелојална конкуренција понуђача, чије понуде не испуњавају обавезне услове квалитета, ствара знатне тешкоће приликом доношења одлука о избору понуђача;

3) захтеви за заштиту права понуђача одлажу или потпуно поништавају реализацију јавних набавки, што доводи до понављања поступака;

4) у неким случајевима добра која су била предмет набавке, због неодговарајућег квалитета или као резултат лоше комуникације са понуђачима, не могу бити у потпуности искоришћена у складу са потребама, него се држе у складиштима.

Да би се бар делимично умањили ови проблеми неопходно је да се квалитет предмета набавке стави у први план, да се читав поступак набавке посматра и третира кроз призму економских и техничких показатеља и елемената чијим испуњавањем се обезбеђује успешност и ефикасност реализације набавки и укупног пословања Министарства одбране и Војске Србије.

ЗЈН даје извесне могућности да Министарство одбране и Војска Србије примени квалитет у набавкама, али не даје конкретне одговоре како то треба учинити у различитим фазама набавке, што подразумева разраду читавог поступка набавке укључујући и све неопходне активности управљања квалитетом у набавци. Та разрада предмет је интерних прописа у Министарсву одбране и Војсци Србије.

Куда даље?

Упркос широко заступљеном мишљењу да Министарство одбране и Војска Србије представља „крут", затворен и неприступачан систем, систем који се тешко прилагођава новим решењима и променама, област јавних набавки у одбрани и безбедности нам даје и аргументе за супротан став. Наравно, уз обавезно поштовање свих вредности које је потребно заштитити приликом спровођења поступака, ово је област која се стално мења и допуњује, усавршава, област која дозвољава велики степен транспарентности (што раније није био случај) и обезбеђивања конкуренције.

Систем јавних набавки на начин какав постоји у Министарству одбране и Војсци Србије иде у корак са најновијим европским решењима из те области, прихвата и себи прилагођава оно најбоље из тих решења. Томе у прилог иде и податак да је у систему одбране највећи број сертификованих службеника за јавне набавке у Републици Србији.

Имајући у виду да је Стратегијом развоја јавних набавки предвиђено да се у 2017. години донесе нови Закон о јавним набавкама, а у контексту најављеног отварања Поглавља 5 – Јавне набавке, очекује се да се област набавки у одбрани и безбедности у потпуности усагласи са Директивом 2009/81/ЕЗ „Европског парламента и савета од 13. јула 2009. године".

Поред Министарства одбране, које свакако има интереса да активно учествује у процесу унапређења система јавних набавки, за очекивати је да и други органи јавне власти који спроводе набавке (са елементом уступања тајних података у поступку), буду активно укључени и да пруже свој допринос.

Правилна припрема понуда и упутство о поступку издавања уверења о домаћем пореклу добара у поступцима јавних набавки

У поступку јавне набавке, понуђач посебну пажњу мора посветити припремању понуде. О томе говоримо у овом тексту, уз детаљан осврт на поступак издавања уверења о домаћем пореклу добара у поступцима јавних набавки

Драгана Станковић-Николић

сертификовани предавач за обуку службеника за јавне набавке, запослена у Државној ревизорској институцији

budzeti@legeartis.rs

Припремање понуда представља сложен и одговоран посао за понуђаче који учествују у поступку јавне набавке. Понуда се припрема тако да буде усклађена са важећим Законом о јавним набавкама („Сл. гласник РС”, бр.124/12, 14/15 и 68/15) и конкурсном документацијом наручиоца. Стога је основни предуслов за правилну припрему понуда конкурсна документација наручиоца, коју је наручилац сходно члану 61. Закона о јавним набавкама дужан да припреми тако да понуђачи на основу ње могу да припреме прихватљиву понуду.

Сходно члану 3. ст. 1. тач. 33) овог закона, **прихватљива понуда** је она понуда која је благовремена, коју наручилац није одбио због битних недостатака, која је одговарајућа, која не ограничава, нити условљава права наручиоца или обавезе понуђача и која не прелази износ процењене вредности јавне набавке.

Сходно члану 10. овог закона, наручилац је дужан да у поступку јавне набавке омогући што је могуће већу конкуренцију и не може да ограничи конкуренцију, а посебно не може онемогућавати било којег понуђача да учествује у поступку јавне набавке неоправданом употребом преговарачког поступка, нити коришћењем дискриминаторских услова, техничких спецификација и критеријума.

Имајући све наведено у виду, наручилац је дужан да обезбеди што је могуће више конкурентних понуда ради поштовања начела обезбеђења конкуренције и прибављања најповољније понуде. У том смислу, и за наручиоца и за понуђача једнако је важно да свака достављена понуда у поступку јавне набавке буде прихватљива. Стога је последњим изменама и допунама Закона о јавним набавкама („Сл. гласник РС”, бр. 68/15) наручиоцима омогућено да поступак припремања понуде поједностави тако што у одређеним случајевима, сходно члану 77. ст. 4. овог закона, могу одредити у конкурсној документацији да се испуњеност свих или појединих услова, осим услова из члана 75. ст. 1. тач. 5) овог закона, доказује **достављањем изјаве** којом понуђач под пуном материјалном и кривичном одговорношћу потврђује да испуњава тражене услове.То значи да се у појединим ситуацијама сви услови могу доказати изјавом, осим посебне дозволе ако је она предвиђена посебним прописима који се односе на предмет јавне набавке и када се увек има доказати достављањем фотокопије дозволе. Међутим, у случају кад је наручилац дозволио да се доказивање врши достављањем изјаве из члана 77.

и потписану Спецификацију производа у два примерка, коју Комора оверава и која постаје саставни део уверења.

– у случају да се захтев подноси електронским путем, Спецификација се потписује квалификованим електронским потписом овлашћеног лица;

– спецификацију утрошка материјала у процесу производње добара домаћег порекла;

– одговарајући проспектни материјал;

– доказ о уплати накнаде за издавање уверења.

Приликом подношења захтева, понуђач бира један од два начина преузимања уверења, у папирном облику или у облику електронског документа.

Уколико захтев није комплетан или се на основу приложене документације не може утврдити тачност датих података, подносилац захтева ће бити позван да захтев допуни у примереном року, који не може бити дужи од седам дана. У том случају се рокови рачунају од дана пријема комплетног захтева. Захтев који понуђач не буде допунио у року биће одбачен од стране Коморе.

Лице које обрађује захтев, по потреби ће извршити и проверу навода подносиоца захтева обиласком локација које су наведене у захтеву. Лице које обрађује захтев има обавезу чувања тајности података из достављене документације који се сматрају пословном тајном.

На основу приложене документације и утврђеног чињеничног стања, Комора издаје уверење да је привредно друштво, предузетник или друго правно лице које обавља регистровану делатност, производњач или понуђач добара домаћег порекла.

Комора задржава право провере тачности података у приложеним документима.

Уколико Комора утврди да одређени подаци у приложеним документима нису у складу са неким одредбама прописа којима се уређује царински систем, тражено уверење неће бити издато, о чему ће подносилац захтева бити обавештен писаним путем, односно на делу интернет портала Коморе доступном само подносиоцу захтева уз образложење које садржи разлоге зашто уверење није издато.

Уверење се издаје на меморандуму Коморе и оно према упутству садржи:

– основ за издавање уверења, као и број и датум издавања уверења;

– назив, седиште, матични број, шифру делатности и порески идентификациони број (ПИБ) подносиоца захтева;

– исказ о налазу да је подносилац захтева производњач или понуђач производа домаћег порекла;

– предмет јавне набавке или спецификацију производа који су предмет јавне набавке;

– број или шифру, врсту и опис јавне набавке;

– назив и седиште наручиоца, као и податак када и где је објављена јавна набавка.

Рок за издавање уверења, односно обавештења је до седам дана од дана пријема захтева. Примећујемо да се сада уверење издаје брже него што је то било прописано старим Упутством кад је рок за издавање уверења износио до 15 радних дана од дана пријема захтева.

Уверење, односно обавештење издаје се на основу података и образложења које је поднео подносилац захтева, који сноси потпуну материјалну и кривичну одговорност за дате податке.

Накнада за издавање уверења, односно обавештења, наплаћује се према ценовнику који утврђује надлежни орган Коморе. Издато уверење се може користити само за потребе јавне набавке која је наведена у захтеву за издавање уверења и у друге сврхе се не може користити.

Уколико понуђач добије обавештење о разлозима зашто уверење није издато, он има могућност подношења приговора Комисији за решавање приговора у року од 15 дана од дана пријема обавештења, а не 15 радних дана као што је то било по старом упутству.

Предност за домаће понуђаче, односно за добра домаћег порекла ће се према потписаном Споразуму о стабилизацији и придруживању између Европске заједнице и њихових држава чланица, с једне стране, и Републике Србије, с друге стране, постепено смањивати и на крају потпуно укинути по истеку пете године од дана ступања на снагу овог споразума. Имајући у виду да је споразум ступио на снагу 1. септембра 2013. године, то значи да се **преференцијални третман може остваривати у складу са националним прописима до 1. септембра 2018. године**.

Које су најчешће дилеме које имају наручиоци и понуђачи у области јавних набавки?

Који додатни услови за учешће у поступку јавне набавке су оправдани, а који нису, на који начин и у којој мери их је потребно одредити, питања су која су у фокусу текста који следи, премда ћете у њему пронаћи и одговоре на многа друга актуелна питања у вези са јавним набавкама

Милош Јовић

саветник у Управи за јавне набавке
budzeti@legeartis.rs

#1 Да ли је као додатни услов дозвољено одредити да је понуђач регистрован за обављање делатности која је предмет јавне набавке?

Чланом 75. ст. 1. тач. 1) Закона о јавним набавкама („Сл. гласник РС”, бр. 124/12, 14/15 и 68/15, у даљем тексту: ЗЈН), као обавезан услов за учешће у поступку јавне набавке дефинисан је услов да је понуђач регистрован код надлежног органа, односно уписан у одговарајући регистар.

Из цитиране одредбе произилази да је за учешће у поступку јавне набавке довољно да понуђач буде регистрован код надлежног органа, док је потпуно неважно која је делатност уписана као претежна у регистар привредног субјекта.

Пооштравање наведеног захтева које подразумева да само понуђачи који су регистровани за обављање делатности која је предмет одређене јавне набавке могу учествовати у њој било би супротно одредбама ЗЈН-а.

Околност да је потенцијални понуђач регистрован за обављање делатности која је предмет јавне набавке је ирелевантна, јер се процена понуђачеве способности за реализацију предметне набавке не врши одређивањем оваквог услова, већ на основу пословног, техничког или кадровског капацитета.

Осим тога, чланом 4. ст. 1. Закона о привредним друштвима („Сл. гласник РС”, бр. 36/11, 99/11, 83/14 – др. закон, 5/15) прописано је да друштво има претежну делатност која се региструје у складу са законом о регистрацији, а може обављати и све друге активности које нису законом забрањене, независно од тога да ли су одређене оснивачким актом, односно статутом.

#2 Да ли се као додатни услов може одредити максимална удаљеност одређеног објекта понуђача (складишта, базе, продајног објекта и сл.)?

Оправданост одређивања оваквог услова мора се посматрати од случаја до случаја. Ипак, начелно се може направити разлика између случајева кад се објекат у односу на који се поставља захтев удаљености односи на обавезу понуђача, односно кад је исти у корелацији са обавезом наручиоца.

У првом случају, захтев је начелно и непотребан, али и дискриминаторски. На пример, чињеница да се потенцијални понуђач канцеларијског материјала налази 15 km удаљен од седишта наручиоца, при чему је изабрани понуђач дужан да изврши испоруку достављањем, не сме да буде елиминациони фактор јер ни у каквој мери не одређује квалитет извршења уговора, нити је потребно било какву предност

#14 Коме се обраћа физичко лице за уверење о томе да се не налази у казненој евиденцији, у случају да је законски заступник домаћег правног лица, а да је при том страни држављанин који нема пребивалиште (ни боравиште) у Србији и није рођен у Србији?

Чланом 77. ст. 1. тач. 2) ЗЈН-а прописано је да испуњеност услова из члана 75. ст 1. овог закона понуђач доказује достављањем потврде надлежног суда, односно надлежне полицијске управе, док је чланом 17. ст. 1. тач. 2) Правилника као доказ испуњености услова неосуђиваности законског заступника понуђача (обавезан услов из члана 75. ст. 1. тач. 2) ЗЈН-а) предвиђено достављање извода (уверења) из казнене евиденције надлежне полицијске управе МУП-а.

Чланом 2. ст. 1. Правилника о казненој евиденцији („Сл. лист СФРЈ", бр. 5/79), дефинисано је вођење казнене евиденције за домаће држављане, стране држављане и лица без држављанства рођене на територији Републике Србије, односно за домаће држављане који су рођени у иностранству и за странце рођене у иностранству, са пребивалиштем у Републици Србији.

Такође, чланом 3. ст. 3. овог Правилника предвиђено је да казнена евиденција садржи и расположиве податке о осудама које су изрекли страни судови домаћим држављанима и странцима стално настањеним у Републици Србији.

Чланом 3. ст. 1. тач. 2) Закона о пребивалишту и боравишту грађана („Сл. гласник РС", бр. 87/11) боравиште је дефинисано као место у коме грађанин привремено борави ван места свог пребивалишта дуже од 90 дана. С друге стране, тачком 2) дефинисано је и пребивалиште, као место у коме се грађанин настанио са намером да у њему стално живи, односно место у коме се налази центар његових животних активности, професионалних, економских, социјалних и других веза које доказују његову трајну повезаност с местом у коме се настанио.

Из изложеног произлази да страни држављанин који нема боравиште у Републици Србији, тражени услов доказује достављањем акта о неосуђиваности који је издат од стране надлежног органа државе чији је држављанин, а ако се у тој држави не издају предметни докази, понуђач за свог законског заступника може, аналогно одредби члана 79. ст. 9. ЗЈН-а, уместо траженог доказа, приложити писану изјаву тог лица, дату под кривичном и материјалном одговорношћу оверену пред судским или управним органом, јавним бележником или другим надлежним органом те државе.

#15 Да ли наручиоци за чије потребе поступке јавних набавки спроводи Управа за заједничке послове републичких органа имају обавезу да преко овог тела за централизоване јавне набавке набављају добра и услуге чија је процењена вредност истоврсних набавки добара или услуга на годишњем нивоу 500.000 динара или мања?

Чланом 39. ст. 2. ЗЈН-а прописано је да за набавке чија процењена вредност није већа од 500.000 динара, а уколико ни укупна процењена вредност истоврсних набавки на годишњем нивоу није већа од 500.000 динара, наручиоци нису обавезни да примењују одредбе овог закона.

Чланом 49. ст. 1. ЗЈН-а прописано је да је Управа за заједничке послове републичких органа тело за централизоване јавне набавке за потребе државних органа и организација. Подзаконским актима који су донети на основу овлашћења из ст. 2. и 6. овог члана, регулисан је предмет централизоване јавне набавке, услови, начин планирања централизованих јавних набавки и спровођење поступка јавне набавке од стране Управа за заједничке послове републичких органа.

Како се овим подзаконским актима регулише питање централизованих јавних набавки, набавке које не прелазе прописани лимит из члана 39. ст. 2. ЗЈН-а, а које самим тим и не представљају јавне набавке, односно не подлежу примени овог закона, па тако ни одредбама о централизованим јавним набавкама, наручиоци нису у обавези да спроводе у оквиру централизоване јавне набавке.

Право на инвалидску пензију

За стицање права на инвалидску пензију потребно је утврдити испуњеност два услова: инвалидност и навршен потребан стаж осигурања. У тексту који следи видећемо да се у случају инвалидности која је последица повреде на раду и професионалне болести, остварују права у већем обиму и то независно од дужине стажа осигурања, док се стаж осигурања под повољнијим условима примењује у случају млађих осигураника

Јелена Новаковић

самостални саветник у Сектору за пензијско и инвалидско осигурање Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања
radni.odnosi@legeartis.rs

Право на инвалидску пензију представља значајно основно право у систему пензијског и инвалидског осигурања. Као и друга права из пензијског и инвалидског осигурања, и ово право је уређено Законом о пензијском и инвалидском осигурању („Сл. гласник РС”, бр. 34/03, 64/04 – УС, 84/04 – др. закон, 85/05, 101/05 – др. закон, 63/06 – УС, 5/09, 107/09, 101/10, 93/12, 62/13, 108/13, 75/14 и 142/14, у даљем тексту: Закон), као и подзаконским актима.

Овде ћемо се бавити условима за стицање права на инвалидску пензију. Са становишта услова за стицање права на инвалидску пензију, новине, које су утврђене Законом о изменама и допунама о пензијском и инвалидском осигурању из прошле године, који је објављен у „Сл. гласнику РС”, бр. 75/14 (у даљем тексту: Измене из 2014. године), који се примењује од 1. јануара 2015. године, нису утицале на услове за стицање права на инвалидску пензију.

Услови за инвалидску пензију

У погледу услова за стицање права на инвалидску пензију, битно је истаћи да је неопходно да на страни осигураника буду испуњена два услова. Први услов се односи на постојање инвалидности, а други услов је потребна дужина стажа, с тим што за остваривање права на инвалидску пензију, морају бити испуњена оба услова, а посебно ћемо анализирати сваки од њих.

Први услов – утврђена инвалидност код осигураника

Појам инвалидности дефинисан је чланом 21. Закона, којим је утврђено да инвалидност постоји кад код осигураника настане потпуни губитак радне способности, односно кад код професионалног војног лица настане потпуни губитак способности за професионалну војну службу, због промена у здравственом стању проузрокованих повредом на раду, професионалном болешћу, повредом ван рада или болешћу, које се не могу отклонити лечењем или медицинском рехабилитацијом.

У складу са наведеном нормом, постојање инвалидности се цени у односу на то да ли је наступио потпуни губитак радне способности за било који посао, изузев настанка потпуног губитка способности за професионалну војну службу, код војних лица, што практично значи да би војна лица могла да буду способна за обављање другог посла, ван професионалне војне службе.

У односу на испуњеност услова за стицање права на инвалидску пензију, важно је, код утврђивања постојања инвалидности, посматрати и узрок настанка инвалидности. Наиме, узрок настанка инвалидности може бити повреда на раду и повреда ван рада, односно узрок настанка инвалидности може бити и обична болест или професионална болест. Због значаја узрока инвалидности, посебно ћемо дати појашњење

За осигуранике млађе од 30 година прописани су повољнији услови за стицање права на инвалидску пензију, у односу на потребан стаж осигурања.

има само 4 године и шест месеци стажа осигурања. Овај услов се односи на све категорије осигураника: запослене – мисли се и на професионална војна лица, самосталних делатности и пољопривреднике.

Посебни услови за млађе осигуранике

Кад се говори о настанку инвалидности проузроковане болешћу или повредом ван рада и захтеваног услова од потребних најмање пет година стажа осигурања, указује се да је Законом направљен изузетак у односу на млађе осигуранике, односно за осигуранике млађе од 30 година живота, код којих се не захтева потребних најмање пет година стажа осигурања. Наиме, овај изузетак за млађе осигуранике је дефинисан чланом 26. Закона.

Према члану 26. Закона предвиђени су услови у погледу потребног стажа осигурања за осигуранике код којих је инвалидност проузрокована болешћу или повредом ван рада, до навршених: 20 година живота, 25 година живота и 30 година живота. Тако је наведеним чланом 26. тач. 1–3) Закона дефинисано да осигураник код кога је инвалидност проузрокована болешћу или повредом ван рада, настала пре навршене 30 године живота стиче право на инвалидску пензију, под условом:

– према одредби тачке 1) члана 26. Закона, кад је инвалидност настала до навршене 20 године живота – ако до настанка инвалидности има годину дана стажа осигурања;

– одредбом тачке 2) члана 26. Закона, кад је инвалидност настала до навршене 25. године живота – ако до настанка инвалидности има најмање две године дана стажа осигурања;

– одредбом тачке 3) члана 26. Закона, кад је инвалидност настала до навршене 30. године живота – ако до настанка инвалидности има најмање три године стажа осигурања.

Дакле, чланом 26. Закона, прописани су повољнији услови за стицање права на инвалидску пензију за осигуранике млађе од 30 година, у односу на потребан стаж осигурања. Такође, прописани потребни услови у погледу навршеног стажа осигурања, не праве разлику да ли се ради о осигуранику жени или осигуранику мушкарцу млађем од 30 година живота. Напомињемо да се овде потребна дужина навршеног стажа осигурања, различито захтева у односу на навршене године живота и ових млађих осигураника (пример: за осигураника који има, на пример, навршених 19 година живота, захтева се мањи стаж осигурања, у односу на осигураника који има, на пример, навршене 24 године живота).

На крају, можемо да закључимо да је за испуњавање услова за инвалидску пензију потребно да се утврди инвалидност – потпуни губитак радне способности, затим, да се не захтева навршен потребан стаж осигурања, ако је инвалидност последица повреде на раду и професионалне болести, међутим, уколико је инвалидност последица болести и повреде ван рада, неопходно је да осигураник има навршених пет година стажа осигурања, као и да није наступио ризик старости (потребне навршене године живота за старосну пензију). Код осигураника до навршених 30 година живота, код којих је инвалидност последица болести и повреде ван рада, захтева се мање навршеног стажа осигурања.

Напомена редакције:

Текст је преузет из Билтена службених мишљења Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања (03/2016), који у сарадњи са Министарством издаје компанија Инг-Про.

Одабрана мишљења Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања

У склопу формата *Прōписи у ӣракси* који већ неко време можете пратити у нашем часопису доносимо нека карактеристична мишљења Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања

ДА ЛИ ПОСЛОДАВАЦ МОЖЕ ДА ЗАКЉУЧИ УГОВОР О ПРИВРЕМЕНИМ И ПОВРЕМЕНИМ ПОСЛОВИМА СА ЛИЦЕМ КОЈЕ СЕ ПОЗИВА НА ЧЛАН 8. ЗАКОНА О ЗАШТИТИ ПОДАТАКА О ЛИЧНОСТИ И КОЈЕ НЕ ЖЕЛИ ДА ПОСЛОДАВЦУ ДА ПОДАТАК О ЈЕДИНСТВЕНОМ МАТИЧНОМ БРОЈУ ГРАЂАНА, СА СТАНОВИШТА ПРИМЕНЕ ЗАКОНА О РАДУ

Чл. 33. и 197. Закона о раду („Сл. ӣласник РС”, бр. 24/05, 61/05 54/09, 32/13 и 75/14)

Чланом 33. Закона о раду („Сл. гласник РС”, бр. 24/05, 61/05, 54/09, 32/13 и 75/14) утврђени су обавезни елементи уговора о раду. Наиме, уговор о раду садржи: податке о послодавцу (назив и седиште послодавца); податке о запосленом (лично име запосленог, место пребивалишта, односно боравишта запосленог, врсту и степен стручне спреме, односно образовања запосленог, који су услов за обављање послова за које се закључује уговор о раду); податке о послу (назив и опис послова које запослени треба да обавља, место рада); податке о уговору (врсту радног односа, трајање уговора о раду на одређено време и основ за заснивање радног односа на одређено време, дан почетка рада); податке о заради и накнади зараде (новчани износ основне зараде на дан закључења уговора о раду, елементе за утврђивање основне зараде, радног учинка, накнаде зараде, увећане зараде и друга примања запосленог, рокове за исплату зараде и других примања на која запослени има право); услове рада (радно време, трајање дневног и недељног радног времена).

Имајући у виду наведено, јединствени матични број грађана није обавезни елемент уговора о раду.

У складу са чланом 197. Закона о раду послодавац може за обављање послова који су по својој природи такви да не трају дуже од 120 радних дана у календарској години да закључи уговор о обављању привремених и повремених послова са незапосленим лицем, запосленим који ради непуно радно време – до пуног радног времена и са корисником старосне пензије. Законом о раду је прописано да се уговори о привременим и повременим пословима закључују у писаном облику. Међутим, Законом о раду нису утврђени обавезни елементи овог уговора.

С обзиром на то да јединствени матични број грађана није обавезни елемент уговора о раду, мишљења смо да ни уговор о привременим и повременим пословима не мора да садржи исти.

Што се тиче пријаве на обавезно социјално осигурање и података које иста садржи, потребно је да се обратите Централном регистру.

(Мишљење Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Сектор за рад, број 011-00-841/2015-02 од 18. 9. 2015)

Напомена редакције:
Мишљења у овом тексту преузета су из Билтена службених мишљења Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања (03/2016), који у сарадњи са Министарством издаје компанија Инг-Про.

надлежној инспекцији рада и надлежном органу за унутрашње послове сваку смртну, колективну или тешку повреду на раду, повреду на раду због које запослени није способан за рад више од три узастопна радна дана, као и опасну појаву која би могла да угрози безбедност и здравље запослених.

Сходно претходно наведеном, послодавац је увек дужан да у потпуности поступи како је наведено у члану 50. став 1. Закона о безбедности и здрављу на раду, тј. у противном прекршајно је одговоран сходно члану 69. став 1. тачка 30) Закона.

Имајући у виду постављено питање, послодавац је дужан да наведе тежину повреде приликом пријављивања повреде на раду уколико има сазнање од лекара који је први прегледао запосленог. Међутим, уколико се лекар који је први прегледао запосленог није изјаснио о тежини повреде на раду, послодавац је у обавези да када инспектору рада пријављује повреду на раду опише повреду и наведе битне чињенице у вези са повредом (на пример, како се десила, узрок повреде, извор повреде, који део тела је повређен итд.), а накнадно, по сазнању тежине повреде, допуни пријаву и исту доставити инспектору рада.

(Мишљење Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Управа за безбедност и здравље на раду, број 011-00-00007/2016-01, одговори на питања бр. 1. и 2. од 11. 4. 2016)

Учешће трећих лица у парници – умешач

Будући да је реч о одступању од редовног тока ствари, те да у пракси постоји небројено много различитих чињеничних ситуација, и одговор на питање ко све може бити умешач у поступку, који је његов процесни положај и шта су његова права и обавезе, често је веома сложен

Драгана Марчетић

судија Првог основног суда која поступа у парничним предметима, заменик руководиоца судске праксе у грађанској материји

Весна Филиповић

судија Првог основног суда у Београду и руководилац Одељења судске праксе у грађанској материји
sudski.postupci@legeartis.rs

Институт умешача или интервенијента, који се још назива мешање или интервенција, прилично је стар у нашем правном систему и представља сложен процесноправни појам, тим пре што представља изузетак од правила да у парници учествују само странке, са судом на челу, као независним арбитром, јер у парницу уводи и трећа лица која својим радњама, иако нису странке, могу утицати на ток, развој и окончање парничног поступка. Будући да је реч о одступању од редовног тока ствари, те да у пракси постоји небројено много различитих чињеничних ситуација, и одговор на то ко све може бити умешач у поступку (и у вези с тим, ко за то има правни интерес), који је његов процесни положај и шта су његова права и обавезе, често је веома сложен.

У овом институту додирују се процесно и материјално право, јер се као услов за учешће трећег лица у својству умешача **захтева да он за то има правни интерес**, што фактички значи да умешач мора да буде у материјалноправном односу са једном или обе парничне странке из кога за њега могу настати одређена права или обавезе, а поводом предмета спора.

У нашем праву умешач није странка, нити је њен заступник или пуномоћник. Сматра се да је разлог уласка умешача у парницу помоћ странци на чијој се страни ступа у парницу, али и њена контрола.

Упркос сложености овог питања, **постоје законска правила**, као и тумачења која су се искристалисала кроз доктрину и праксу, и овом проблематиком ће се аутори позабавити у даљем тексту.

Легислативни оквир

Учешће умешача у парничном поступку регулисано је Законом о парничном поступку (ЗПП) и то одредбама чланова 215–219. Ставом 1. члана 215, Закон регулише да лице које има правни интерес да у парници, која тече међу другим лицима, једна од странака успе, може да се придружи овој странци.

Из наведене законске норме произилази постојање **услова – правног интереса** да једна странка ступи у парницу придружујући се тужиоцу или туженом у својству умешача. На суду лежи обавеза да, по службеној дужности, цени интерес за мешање у сваком конкретном случају, од чега зависи и одлука да ли ће се дозволити или не учешће умешача у парничном поступку.

Умешач може ступити у парницу у току целог поступка, све до његовог правноснажног окончања, па и у поновљеном поступку, након изјављивања ванредног правног лека. То значи да умешач може ступити у поступак док је он још увек у фази поступка пред првостепеним судом, али да се може укључити и у другостепени поступак у фази подношења жалбе на првостепену мериторну одлуку. Умешач за

лица назива се главни умешач, за разлику од осталих случајева интервенције – мешања, који се називају споредним мешањем.

По својој правној природи, **ово није право мешање, већ је ситуација сличнија супарничарству**. Циљ овог института је економичност поступка и избегавање доношења противречних пресуда. Главни умешач може оваквом тужбом као тужилац тражити заштиту како неког стварног, тако и неког облигационог права, а тужбени захтев не мора бити истоветан оном из првобитне парнице.

За поступак по тужби за главно мешање надлежан је увек суд у текућој парници. Расправљање по обема тужбама редовно ће бити спојено и биће донета јединствена пресуда, али је могуће и да суд прекине поступак у првобитној парници до правноснажног окончања поступка по тужби за главно мешање.

Постоји становиште да пресуда по тужби за главно мешање дејствује само између тужиоца, с једне стране, и сваког туженог понаособ, али да не производи правно дејство између самих тужених. По другом мишљењу, парница по тужби за главно мешање има прејудицијелни значај за првобитну парницу. Већина аутора сматра да се треба приклонити другом становишту, а из разлога правне сигурности и ради избегавања доношења противречних пресуда, што се овим институтом заправо желело избећи.

Тужба за главно мешање и атракција надлежности

У пракси се поставило питање надлежности суда по тужби за главно мешање кад је по основној тужби надлежан редован парнични суд, а према одредбама о надлежности према вредности предмета спора по тужби за главно мешање надлежан виши суд и обрнуто. То питање је важно како за одлучивање о стварној надлежности самог суда, тако и за странке по тужби за главно мешање (ком суду треба поднети тужбу и да ли би истакнут приговор ненадлежности суда од стране туженог био основан).

Одговор на ово питање даје одлука Апелационог суда који је решио сукоб надлежности између основног и вишег суда у датој ситуацији. Па тако, када је парница почела да тече пред основним судом (предмет захтева је утврђење власништва на 12 станова у објекту – згради) и означена вредност предмета спора испод 40.000 евра у динарској противвредности, а до закључења припремног рочишта није утврђивана друга вредност предмета спора, то по тужби за главно мешање поднетој од стране трећег лица против тужиоца и туженог из наведене парнице у улози тужених, којом се потражује утврђење права својине на 5 станова у истом објекту – згради, без обзира на то што је означена вредност предмета спора од 180.000 евра, за поступање по тужби за главно мешање је надлежан такође основни суд.

Наиме, из одредбе 207. ЗПП-а произилази да се **тужба за главно мешање увек подноси оном суду пред којим тече парница између првобитних парничара**. Претходна парница заснива надлежност по тужби за главно мешање јер долази до атракције надлежности тако што суд пред којим већ тече парница привлачи надлежност по тужби за главно мешање без обзира на то што би за њу по правилима о стварној и месној надлежности био надлежан неки други суд.

Уместо закључка

Ово излагање можемо резимирати тиме што ћемо рећи да је умешач или интервенијент треће лице које учествује у парници, али нема својство парничне странке, осим у случају кад је реч о главном или супарничарском умешачу.

Обични умешач се увек мора сврстати на страну једне од парничних станака – тужиоца или туженог и може предузимати само оне радње у поступку које нису у супротности са радњама странке на чијој страни се меша. Основни услов да суд дозволи мешање јесте тај да на страни потенцијалног интервенијента постоји правни интерес. На постојање правног интереса суд пази по службеној дужности у свакој конкретној ситуацији. Правни интерес се не може поистоветити са економским интересом.

Најчешћи правни интерес који неко лице може имати да би му се дозволило мешање јесте тај да својим учешћем у парници избегне или умањи интервенцијско дејство пресуде у касније парници која се поведе између интервенијента и лица на чијој страни се ово лице умешало. За ову врсту правног интереса, као и интервенцијског дејства пресуде, најкарактеристичније су парнице поводом регреса из осигурања.

Извршење на покретним стварима

И поред не нарочито велике ефикасности овог средства извршења, извршни повериоци се релативно често опредељују да у предлогу за извршење предложе попис и процену покретних ствари извршног дужника, желећи, пре свега, да на тај начин изврше додатни притисак на извршног дужника, како би овај измирио своје дуговање

Дејан Обренић

дипл. правник, помоћник извршитеља с вишегодишњим искуством у извршном поступку

sudski.postupci@legeartis.rs

Кад је реч о извршном поступку, као поступку принудне наплате потраживања, у великом делу шире јавности, али и у немалом делу стручне јавности, често се прво помисли на спровођење извршења пописом и продајом покретних ствари извршног дужника. Овакво мишљење додатно је уврежено у претходних неколико година откако је у позитивном праву Републике Србије заживела делатност (јавних) извршитеља, који су у дневним медијима нестручно приказани као пописивачи и пленитељи покретне имовине, нарочито кад су у питању извршни предмети ради наплате потраживања по основу пружених комуналних услуга или спровођење извршења на имовини пропалих друштвених предузећа.

Наравно, овакво мишљење или боље речено предрасуде у вези са поступком спровођења извршења са правне стране потпуно су неутемељени, чак и апсурдни, али остаје питање зашто се поменуто мишљење развило баш кад су у питању ово средство и предмет извршења, а не нека друга средства која заправо у много већој мери дотичу имовину извршног дужника, као што је, рецимо, продаја непокретности? Ово тим пре ако се зна да спровођење извршења на покретним стварима извршног дужника и не представља баш најефикаснији и најисплативији начин спровођења извршења, нарочито уколико су извршни дужници физичка лица или предузетници. Наиме, неретко се дешава да покретна имовина ових извршних дужника ни изблиза не покрива вредност потраживања извршног повериоца, нарочито кад се главници потраживања додају камате, трошкови извршног поступка пред судом, као и трошкови спровођења извршења од стране јавног извршитеља, који су већи самим тим што се овај вид извршења спроводи ван канцеларије извршитеља, понекад и на великој удаљености и уз знатно трошење времена извршења.

Међутим, и поред невелике ефикасности овог средства извршења, **извршни повериоци се релативно често опредељују да у предлогу за извршење предложе попис и процену покретних ствари извршног дужника**, желећи пре свега да на тај начин изврше додатни притисак на извршног дужника, како би овај измирио дуговање. Ово средство извршења има, дакле, једну додатну димензију, која га разликује од осталих, а то је управо чињеница да се оно спроводи на адреси извршног дужника или на другој адреси на којој се налазе његове покретне ствари, често уз ангажовање више лица поред јавног извршитеља (на пример, овлашћеног проценитеља, асистенцију полиције, бравара) или уз евентуално одузимање пописаних ствари из државине извршног дужника. Све ово представља додатни психолошки притисак на извршног дужника, што извршном повериоцу даје за право да полаже додатне наде да ће његово потраживање бити намирено.

Трећи случај одређивања продаје покретних ствари непосредном погодбом јесте **продаја по избору извршног повериоца после неуспеха другог јавног надметања**. Закључак о продаји непосредном погодбом, у овом случају се доноси одмах пошто извршни поверилац изабере такво намирење и њиме се одређује и рок за закључење уговора о продаји, почетна цена и рок за плаћање продајне цене. Уговор о продаји може да се закључи у року од 30 дана од дана објављивања закључка о продаји непосредном погодбом по избору извршног повериоца, цена се слободно уговара, а рок за плаћање цене не може бити дужи од 15 дана од дана доношења закључка о додељивању. Ако се ствар прода непосредном погодбом, извршни поверилац се сматра намиреним у висини постигнуте цене, али ако је она нижа од 30% процењене вредности, сматра се намиреним у износу од 30% од процењене вредности.

Намирење извршног повериоца

Након што су покретне ствари извршног дужника пописане, процењена њихова вредност и продате су у извршном поступку, на ред долази извршна радња која је заправо и циљ извршног поступка, а то је **намирење извршног повериоца**. Логично, извршни поверилац се намирује из износа добијеног уновчењем, односно продајом покретних ствари извршног дужника. Међутим, пракса је показала да ствари нису увек тако једноставне, па се може десити да уместо једног постоје два или више извршних поверилаца, да је на продатој ствари постојало заложно право заложних поверилаца, затим да се потраживања различитих поверилаца разликују по својој природи, па се могу односити на законско издржавање, на трошкове, камату итд. Сви ови елементи чине поступак намирења нешто комликованијим него што се то чини на први поглед. **Намирење се одређује закључком о намирењу** који доноси јавни извршитељ одмах после закључка о предаји покретне ствари, а приликом његовог доношења узима у обзир само потраживања садржана у решењу о извршењу које је постало правноснажно пре доношења закључка о намирењу.

ЗИО садржи поприлично исцрпне одредбе којима се уређује поступак намирења из износа добијеног продајом покретних ствари, па тако предвиђа да се пре свих намирују потраживања на основу законског издржавања која буду доказана извршном исправом и пријављена до доношења закључка о додељивању ствари; ако више потраживања на основу законског издржавања не могу да се намире у целини, намирују се сразмерно њиховој висини. Након што се намире потраживања по основу законског издржавања, којима закон даје приоритет у поступку намирења, или ако таква потраживања не постоје, приступа се поступку намирења осталих потраживања, која Закон сврстава у три реда намирења и то:

1) потраживања заложних поверилаца;

2) потраживања извршних поверилаца који су стекли заложно право,

3) потраживања извршних поверилаца који нису стекли заложно право.

Законодавац је одлучио да овде примени **принцип који предвиђа Закон о стечају**, а то је принцип искључивости, који представља поступак колективног намирења свих стечајних поверилаца, па тако намирење наредног реда намирења почиње кад се повериоци из претходног реда намире у целини. Кад је у питању намирење у оквиру истог реда намирења, Закон предвиђа да ако продајна цена није довољна да се намире сви повериоци из истог реда намирења, они се намирују према редоследу стицања права на намирење, а ако су истовремено стекли право на намирење – намирују се сразмерно висини потраживања. У овом случају се, дакле, примењује принцип редоследа стицања права на намирење, а у случају истовременог стицања права на намирење – принцип сразмерног намирења.

Закон у овом делу прописује **сходну примену одредаба којима се уређује намирење потраживања у поступку продаје непокретности**, које је такође врло исцрпно уређено. На овај начин Закон је покушао да избегне или реши бројне недоумице које су се јављале у пракси у поступку намирења из износа добијеног продајом, што свакако представља позитивну интенцију, али не треба заборавити да ниједан пропис не може предвидети све животне ситуације које се могу јавити при његовој примени, па остаје да се види како ће се ове одредбе показати у пракси.

Парнице из наследног права

У тексту који следи говоримо о парницама које потичу из наследног права, кроз навођење карактеристичних судских одлука и анализу бројних ситуација које се могу јавити у пракси

Снежана Марјановић

судија Првог основног суда у Београду, заменик руководиоца Одељења судске праксе у грађанској материји

sudski.postupci@legeartis.rs

Наследно право уређује прелазак имовинских и других права са оставиоца у тренутку његове смрти на његове наследнике. Да би дошло до наслеђивања морају постојати оставилац, заоставштина, наследници и основ позивања на наслеђе.

Спора обично нема око постојања **оставиоца**. Утврђивање чињенице смрти обично је у домену других струка, осим у ситуацијама проглашења несталог лица за умрло, кад је за то надлежан суд. Моменат смрти је битан јер се према том тренутку утврђује шта чини састав заоставштине, круг наследника, као и друге околности битне за наслеђивање.

У случају да се појави лице које је проглашено за умрло или сазнају околности које утичу на други начин на право на наслеђивање након правноснажног окончања оставинског поступка, заинтересована лица могу само у парничном постуку остваривати своја права сходно члану 131. Закона о ванпарничном поступку (ЗВП). Евентуална заштита тих лица постоји кад је нестало лице било власник непокретности. Тада суд наређује забележбу поступка за укидање, односно измену решења о проглашењу несталог лица за умрло у земљишној или другој јавној књизи о евиденцији непокретности према члану 69. ЗВП-а.

Заоставштина представља скуп права и обавеза оставиоца подобних за наслеђивање. То су стварна права – својина, службеност, залога, државина, облигациона права, ауторска права и др. У погледу ове претпоставке често настају спорови. Најчешће се поставља захтев за издвајање имовине која је стечена у току трајања брачне, ванбрачне или породичне заједнице. Уколико се ради о лицима која су позвана на наслеђе и уколико нема спора међу њима, то се лако решава. Потребно је водити рачуна о пореским обавезама код формулације таквог договора. У току оставинског поступка се наследници могу договарати како ће расподелити наслеђену имовину и шта ће конкретно из заоставштине припасти ком наследнику, што се често и ради. Тиме се скраћују и елиминишу други поступци и уговори и решењем се наводи на основу споразума наследника шта коме припада од заоставштине. У случају кад неком од наследника припадне имовина веће вредности од оне коју наслеђује, разлика вредности је поклон и подлеже у неким случајевима пореским обавезама према Закону о порезима на имовину.

У случају спора наследника у погледу чињеница или примене права, ЗВП у члану 121. предвиђа обавезу суда да прекине поступак и упути странке да поведу парницу или поступак пред управним органом ако између наследника постоји спор:

- о томе да ли нека имовина улази у заоставштину, и
- о захтеву потомака који су са оставиоцем живели у заједници да им се из заоставштине издвоји део који одговара њиховом доприносу у повећању вредности оставиочеве имовине.

Окончање оставинског поступка не спречава наследнике да своја евентуална права остваре у парници.

Из образложења:

„Доношење решења о наслеђивању не спречава учесника оставинског поступка да у парници истиче захтев да се издвоји део поједине ствари или права из расправљене заоставштине који не произлази из наследноправног односа, већ из

завештања се сагласила изговарањем речи: „То је то. Сасвим ОК." Стога се за сада не може прихватити правни закључак о релативној ништавости спорног писменог завештања услед недостатка у његовом облику."

(Решење Апелационог суда у Београду Гж. бр. 1631/12 од 19. 9. 2012)

„Пресудом је утврђено да је **на снази завештање** оставиоца пок. С. С. сачињено у форми својеручног завештања, а које је сачињено доцније од завештања сачињеног у форми писменог завештања пред сведоцима 7. 3. 2002. године, оба проглашена на рочишту 22. 8. 2005. године.

Према одредби члана 177. ЗОН-а кад се доцнијим завештањем изричито не опозове раније, одредбе ранијег завештања остају на снази ако нису супротне одредбама доцнијег. Ако завештаоац уништи доцније завештање, на снази је раније завештање ако из околности не произилази шта друго. Завештаоац може за живота у свако време, а по својој вољи, новим завештањем или правним послом да располаже својом имовином, иако је завештањем већ извршио распоред те имовине за случај смрти. Свако доцније располагање од стране завештаоца имовином коју је завештао у смислу члана 178. Закона о наслеђивању има за последицу опозивање ранијег завештања. Завештаоац, сада пок. С. С. је предметном имовином располагао у корист ћерки, овде тужиље и тужене. Како су оба завештања формално правно ваљана, односно њихова ваљаност није оспорена, при оцени која исправа има правно дејство суд мора да има у виду изражену вољу оставиоца, односно да ли је оставилац каснијим располагањем мењао своју ранију вољу. У конкретном случају, при постојању два завештања оставиоца, првостепени суд је правилно утврдио однос ранијег и доцнијег завештања имајући у виду одредбу члана 177. Закона о наслеђивању. При томе, суд је имао у виду одредбу члана 178. истог закона који прописује да уколико завештаоац касније располаже одређеном ствари коју је већ био неком завештао да то има за последицу опозивање завештања те ствари или права.

Није било спорно током поступка, а што није оспоравала ни тужиља у свом исказу приликом саслушања, да је оставилац за живота изражавао своју жељу да стан остави ономе ко га дочува до смрти. У завештању наследник мора бити одређен (члан 114. Закона о наслеђивању). Наследник није одређен када завештаоац изјави да имовину оставља ономе од своје деце ко га дочува.

Супротно наводима тужбе, за пуноважност својеручног завештања није нужно да се у њему назначи **датум** када је сачињен (члан 84. ст. 2. ЗОН-а) на шта се жалбом неосновано указује, а при утврђеној чињеници да се из налепнице која носи датум 25. 2. 2003. године утврђује да је завештање сачињено крајем фебруара 2003. године.

Неосновано се жалбом доводи у сумњу датум сачињавања завештања указивањем да је налепница са датумом 25. 2. 2003. године могла бити залепљена и касније, јер ово није доказано. Неосновано се жалбом указује на околност да је спорно завештање писано штампаним словима, а претходно завештање писаним словима. Неосновано се жалбом указује да није изведен доказ вештачењем рукописа оставиоца. Тужена овај доказ није предлагала. Паушално се оспорава пословна способност оставиоца за сачињавање завештања, указивањем да га је оставилац сачинио у деветој деценији живота, ово посебно при чињеници да су оба завештања сачињена у размаку мањем од годину дана."

(Пресуда Апелационог суда у Београду Гж. бр. 2885/11 од 4. 4. 2012)

Уместо закључка

Поред навођења неких парница које потичу из наследног права, постоји још низ најразличитијих парница које се тичу како наведених претпоставки за наслеђивање, тако и поништаја наследне изјаве, права на легат, одговорности за дугове оставиоца, уговора наследног права и др. У погледу ових парница судска пракса је увек на испиту с обзиром на заиста различите животне околности и чињеничну грађу на коју треба применити одредбе Закона о наслеђивању. Најчешће се ради о блиским сродницима и то додатно даје емотивну и људску димензију овим парницама. Оне су најчешће израз поремећених породичних односа и будући да је реч о породици захтевају посебну обазривост у поступању како адвоката тако и суда.

Календар важења правних аката

У овој рубрици доносимо преглед прописа који током овог месеца престају да важе (у целости или у делу), односно који одложено ступају на снагу и/или се одложено примењују у целости или у делу:

● Закон о запосленима у аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе, објављен у „Сл. гласнику РС”, бр. 21/16 од 4. 3. 2016. године, а ступио је на снагу 12. 3. 2016. године

– примењиваће се од 1. децембра 2016. године

● Закон о радним односима у државним органима („Сл. гласник РС”, бр. 48/91, 66/91, 44/98 – др. закон, 49/99 – др. закон, 34/01 – др. закон, 39/02, 49/05 – УС, 79/05 – др. закон и 23/13 – УС)

– дана 1. децембра 2016. године престаје сходна примена овог закона на функционере, службенике и намештенике у аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе

● Закон о платама у државним органима и јавним службама („Сл. гласник РС”, бр. 34/01, 62/06 – др. закон, 116/08 – др. закон, 116/08 – др. закон, 92/11, 99/11 – др. закон, 10/13, 55/13 и 99/14)

– дана 1. децембра 2016. године престаје да важи одредба члана 10. овог закона

Право члана друштва на приступ актима и документима друштва

У склопу формата *Прописи у пракси* који већ неко време можете пратити у нашем часопису доносимо неке карактеристичне случајеве из судске праксе, а који се овом приликом односе на право члана друштва на приступ актима и документима друштва

Овлашћења акционара су ужа од члана друштва са ограниченом одговорношћу у погледу права на увид у акте друштва.

Из образложења:

„Одредбом члана 464. Закона о привредним друштвима („Службени гласник РС”, бр. 36/11, 99/11, 83/14 и 5/15) предвиђена је обавеза друштва да чува акте и документа побројаних у наведеној законској одредби. Одредбом члана 465. Закона о привредним друштвима регулисан је приступ актима и документима друштва, тако што је одбор директора односно извршни одбор ако је управљање друштва дводомно дужно да акте и документа из члана 464. став 1. тачка 1. до 5. и тачка 9. овог закона, као и финансијске извештаје друштва, стави на располагање сваком акционару као и ранијем акционару за период у којем је био акционар на његов писани захтев поднет у складу са чланом 81. овог закона ради вршења увида и копирање о свом трошку током радног времена.

У конкретном случају ради се о акционару друштва па су овлашћења акционара ужа од члана друштва са ограниченом одговорношћу у погледу права на увид у акте друштва, тако да исти нема право увида, располагања и фотокопирања у сва акта друштва из члана 464. Закона о привредним друштвима, већ само у она на која упућује одредба из члана 465. Закона о привредним друштвима.

Из тих разлога је другостепени суд потврдио ожалбено решење у делу у коме је усвојен предлог предлагача и наложио противнику предлагача да дозволи и стави на располагање, увид и фотокопирање финансијских извештаја а у преосталом делу преиначио ожалбено решење, јер се не ради о актима и документима друштва у погледу којег предлагач као акционар има право располагања, увида и фотокопирања.

Привредни апелациони суд констатује у својој одлуци да је правилно првостепени суд нашао да су у конкретном случају испуњени законски услови да се предлагач обрати надлежном суду да у ванпарничном поступку наложи друштву да му омогући приступ актима или документима јер је пре тога поднео захтев противнику предлагача, који садржи тражене податке из члана 81. Закона о привредним друштвима („Службени гласник РС”, бр. 36/11, 99/11, 83/14 и 5/15). Предлагач је навео и сврху ради које тражи увид у акта и то ради заштите својих права као мањинског акционара.

Право на приступ актима и документима друштва је појединачно право сваког акционара независно од броја акција и процента у основном капиталу друштва.”

(Решење Привредног суда у Пожаревцу, Р. 27/16 од 28. 6. 2016, делимично потврђено – делимично преиначено Решењем Привредног апелационог суда у Београду, Пвж. 544/16 од 14. 9. 2016)

9. тог Закона, као и финансијски извештај друштва, стави на располагање сваком акционару, као и ранијем акционару за период у коме је био акционар, на његов писани захтев поднет у складу са одредбом члана 81. тог Закона, ради вршења увида и копирања о свом трошку током радног времена.

Из образложења:

„Првостепени суд је усвојио захтев предлагача, акционара са 7 акција и акција Конзорцијума који је купио акције противника предлагача ПД 'Ч…' а.д. из В.Г., и наложио противнику предлагача да предлагачу дозволи и стави на располагање ради вршења увида и фотокопирања о свом трошку побројаних докумената из самог предлога. Према одредби из члана 81. став 2. Закона о привредним друштвима („Сл. гласник РС", бр. 36/11, 99/11, 83/14, 5/15) члан друштва може писаним путем захтевати од друштва приступ актима или документима друштва, при чему је у обавези да у том захтеву наведе: своје личне податке, податке који га идентификују као члана друштва, документе, акте и податке који се траже на увид, сврху ради које се траже и податке о трећим лицима којима члан друштва који тражи увид намерава да саопшти тај документ, акте или податак, ако постоји таква намера. Одредба члана 464. став 1. Закона о привредним друштвима прописује да друштво између осталог чува 1. оснивачки акт, 2. решење о регистрацији и оснивању друштва, 3. статут и све његове измене и допуне, 4. општа акта друштва, 5. записник са седнице скупштине и одлуке скупштине, 9. годишњи извештај о пословању друштва и консолидовани годишњи извештај, док одредба члана 465. став 1. истог закона прописује да је одбор директора, односно извршни одбор ако је управљање друштвом дводомно, дужан да акте и документа из члана 464. став 1. тач. 1–5. и тачка 9. тог Закона, као и финансијски извештај друштва, стави на располагање сваком акционару, као и ранијем акционару за период у коме је био акционар, на његов писани захтев поднет у складу са одредбом члана 81. тог Закона, ради вршења увида и копирања о свом трошку током радног времена. Одредбом члана 466. став 1. Закона о привредним друштвима прописано је да ако одбор директора односно извршни одбор ако је управљање друштва дводомно или секретар друштва, ако постоји, пропусти да поступи по захтеву из члана 465. тог Закона у року од 5 дана од дана пријема захтева, подносилац захтева има право да тражи да суд у ванпарничном поступку наложи друштву да поступа по његовом захтеву. Правилно је првостепени суд усвојио захтев предлагача имајући у виду да је предлагач акционар привредног друштва ПД 'Ч…' а.д. из В. Г. са 7% сопствених акција и акција у конзорцијуму који је купио акције ПД 'Ч...' а.д. из В. Г. на основу Уговора о конзорцијуму и анекса истог уговора, да је тражио да му се ставе на располагање оснивачки акт, решење о регистрацији оснивања друштва, статут и све његове измене и допуне, опште акте друштва, записнике са седнице скупштине друштва и одлуке скупштине друштва, годишње извештаје о пословању друштва и консолидоване годишње извештаје и финансијске извештаје друштва, те да је као сврху навео личну информисаност акционара о пословању друштва као и да тражени подаци неће бити саопштени трећим лицима, осим уколико то не захтевају надлежни државни органи или правосудни органи. Приступ актима је тражио да обави лично са својим пуномоћником. Противник предлагача није поступио по захтеву предлагача, иако је исти упућен одбору директора противника предлагача П. Д. 'Ч…' а.д. из В. Г., иако садржи све потребне елементе прописане одредбом члана 81. став 2. Закона о привредним друштвима да би се по њему могло поступати. Правилно је првостепени суд наложио противнику предлагача да поступи по захтеву предлагача те да му омогући увид у набројане акте и документа противника предлагача, с обзиром на то да одбор директора, у складу са одредбом члана 466. Закона о привредним друштвима није поступио у року од 5 дана од дана пријема захтева."

(Решење Привредног суда у Пожаревцу, Р. 21/15 од 21. 8. 2015, потврђено Решењем Привредног апелационог суда у Београду, Пвж. 530/15 од 30. 10. 2015)

Кривично дело нарушавања неповредивости стана из члана 139. Кривичног законика у судској пракси

У тексту који је пред вама анализирамо биће кривичног дела нарушавања неповредивости стана у свим његовим појавним облицима, уз навођење карактеристичних судских одлука које доприносе правилном разумевању спорних ситуација у пракси

Драган У. Калаба

заменик Вишег јавног тужиоца у Чачку
sudski.postupci@legeartis.rs

Инкриминација кривичног дела нарушавања неповредивости стана наведена је у члану 139. Кривичног законика („Сл. гласник РС”, бр. 85/05, 88/05, 107/05, 72/09, 111/09, 121/12, 104/13 и 108/14) који се налази у Глави 14 под називом „Кривична дела против слободе и права човека и грађанина”.

Процентуално гледано, ово кривично дело није често заступљено у судској пракси, али, свеједно, ствара одређене правне проблеме и недоумице, о којима ће бити речи у овом тексту.

Поменуто кривично дело има своја два облика, као и одредбу о кажњавању за покушај тог кривичног дела.

Први облик (члан 139. ст. 1. КЗ-а) гласи: „Ко неовлашћено продре у туђ стан или туђе затворене просторе или се на захтев овлашћеног лица из тог стана или простора не удаљи, казниће се...”

Други облик (члан 139. ст. 2. КЗ-а) гласи: „Ако је дело из става 1. овог члана учинило службено лице у вршењу службе, казниће се...”

У члану 139. ст. 3. КЗ-а наведено је: „За покушај дела из става 1. и 2. овог члана казниће се...”

Будући да се наведено кривично дело налази у групи кривичних дела против слобода и права човека и грађанина, извршењем овог кривичног дела очигледно се повређује једно од основних права човека, а то је право на неповредивост стана, самим тим и на слободу кретања и одлучивања.

У питању је **уставна категорија** са изричитом одредбом да је свако противправно улажење у стан или затворен простор забрањено и кажњиво. У туђ стан се може ући само по одређеном законском основу, а што је регулисано у Законику о кривичном поступку, о чему ће бити речи у овом тексту.

Елементи основног облика кривичног дела (члан 139. ст. 1. КЗ-а) јесу:
– продирање у туђ стан или туђе просторије;
– неудаљавање из стана или простора на захтев овлашћеног лица;
– неовлашћено продирање и задржавање у стану или затвореном простору.

Под **продирањем** у туђ стан или туђе затворене просторе подразумева се улажење у стан или туђе просторе насилним путем, било да се савлађују препреке да би се ушло или се савлађује отпор овлашћеног лица. То су обично радње обијања, проваљивања, скидања катанца, улажења преко крова, кроз прозор или пак савладавање власника или држаоца стана или лица које је у затвореном простору пружало отпор.

Поставља се питање шта је стан, а шта је то затворен простор? Станом се има сматрати грађевинска целина, а сходно Закону о становању, она која је намењена за становање: кућа, стан у стамбеној згради, свака просторија у оквиру куће или стана. То је, свакако, и хотелска соба јер је намењена за изнајмљивање без обзира на то што је изнајмљена за једну ноћ или пак за

оштећеног, без обијања или провaљивања у намери да одузме новац или пак друге покретне ствари, али да је, пошто је примећен од оштећеног, одмах напустио стан. То значи да оптужени није ни започео одузимање неке ствари, па радња описана у диспозитиву првостепене пресуде не садржи елементе покушаја кривичног дела крађе. Насупрот томе, описана радња садржи сва битна обележја кривичног дела нарушавања неповредивости стана јер је оптужени неовлашћено продро у стан оштећеног.
(Пресуда Врховног суда Војводине Кж 1317/63)

Случај #6

Фактичко је питање да ли отклањање препреке ради продирања у туђи стан поред радње извршења кривичног дела из члана 68. ст. 1. КЗС-а може представљати и радњу извршења кривичног дела из члана 176. ст. 1. КЗС-а.
Пресудом првостепеног суда окривљени је оглашен кривим због извршења три кривична дела: лака телесна повреда из члана 54. ст. 1. КЗС-а, нарушавање неповредивости стана из члана 68. ст. 1. КЗС-а и оштећење туђе ствари из члана 176. ст. 1. КЗ-а Србије.
Приликом решавања о захтеву за ванредно преиспитивање правноснажне пресуде, налазећи да се појављује знатна сумња у истинитост одлучних чињеница које према првостепеној пресуди представљају кривично дело оштећења туђе ствари, Врховни суд Србије је укинуо пресуду првостепеног суда и одредио нови главни претрес, налазећи да су у конкретном случају врата од стана била закључана, приватни тужилац није желео да их отвори, па је осуђени разбио стакло на вратима и кроз тако начињен отвор ушао у стан.
По налажењу Врховног суда под радњом продирања у стан не подразумева се свако неовлашћено улажење, већ такво коме претходи отклањање какве препреке. Фактичко је питање да ли отклањање те препреке може представљати и радњу извршења кривичног дела оштећења туђе ствари. Ако се препрека отклања оштећењем, нужно је утврдити да ли је то учињено само у оном обиму да се омогући продирање у стан или затворене просторије, или је учинилац поред тога ишао и за тим да оштети односно уништи туђу ствар, што представља основу за разграничење грађанске од кривичноправне одговорности за оштећење туђе ствари.
(Пресуда Врховног суда Србије Кзз 403/90 од 18. децембра 1990)

6. Кривично дело из члана 139. КЗ-а и процесни институти (пресуђена ствар)

Случај #1

Опис прекршаја осим радње окривљене којима је нарушавала јавни ред и мир не обухвата чињеницу да је окривљена неовлашћено ушла у терасу куће приватне тужиље и да на њен захтев није хтела да се удаљи, које радње не представљају законска обележја прекршаја, већ кривичног дела нарушавања неповредивости стана.
Из списа произилази да је решењем Прекршајног суда ... према окривљеној обустављен прекршајни поступак услед застарелости, а за прекршај из члана 6. ст. 2. Закона о јавном реду и миру.
Из изреке решења произилази да је окривљеној било стављено на терет да је дана ... нарушила јавни ред и мир на тај начин што је дошла у домаћинство лица ... са којом је започела свађу, изазвала је на тучу...
У кривичном поступку, пресудом ... окривљена је оглашена кривом да је наведеног дана неовлашћено ушла на простор терасе куће приватне тужиље и на њен захтев није желела да се удаљи, већ је почела да је вређа и малтретира.
Из наведених чињеничних описа јасно произилази да је у оба поступка реч о истој окривљеној и животном догађају који се десио у истом временском и просторном оквиру. Међутим, чињенични опис прекршаја је различит од чињеничног описа кривичног дела из члана 139. ст. 1. КЗ-а.
Опис прекршаја, осим радњи окривљене којима је нарушавала јавни ред и мир, не обухвата чињеницу да је неовлашћено ушла у терасу куће приватне тужиље и да на њен захтев није хтела да се удаљи. Те радње окривљене – неовлашћен улазак и одбијање захтева не представљају законска обележја прекршаја, већ их Кривични законик квалификује као кривично дело нарушавања неповредивости стана.
Стога се, по оцени Врховног касационог суда, не може рећи да се опис предметног прекршаја односи на исте чињенице и радње окривљене које представљају обележје кривичног дела за које је оглашена кривом у кривичном поступку.
(Пресуда Врховног касационог суда Кзз 801/15 од 22. септембра 2015)

Кривично дело насилничког понашања у судској пракси

На основу анализе карактеристика овог кривичног дела може се закључити да је у питању кривично дело код кога су и радња извршења и последица веома широко постављене, уз употребу прилично неодређених појмова, што није уобичајено за кривично право, те је на судове пребачен задатак да дају оквире овом кривичном делу, а пре свега да га раздвоје од прекршаја

Смиљка Стојановић

заменик јавног тужиоца Првог основног јавног тужилаштва у Београду
sudski.postupci@legeartis.rs

Кривично дело насилничког понашања прописано је одредбом члана 344. Кривичног законика и припада групи кривичних дела против јавног реда и мира. У питању је прилично хетерогена глава Кривичног законика (КЗ) и не може се наћи неки заједнички именитељ за сва кривична дела која су у њу сврстана, изузев чињенице да су у питању нарушавања широко схваћеног појма јавног реда и мира (у ову главу спадају и кривична дела повреде гроба, неовлашћеног извођења археолошких радова и сл.). Услед тога, кривично дело насичничког понашања често показује више сличности са кривичним делима из других глава КЗ-а (на пример, са учествовањем у тучи – члан 123. КЗ-а или са злостављањем и мучењем – члан 137. КЗ-а).

Анализом члана 344. КЗ-а, можемо закључити да ово кривично дело има свој основни и тежи облик.

Основни облик чини „ко грубим вређањем или злостављањем другог, вршењем насиља према другом, изазивањем туче или дрским или безобзирним понашањем значајније угрожава спокојство грађана или теже ремети јавни ред и мир". Радња кривичног дела постављена је **алтернативно** и кривично дело постоји ако је предузета било која од наведених радњи.

Прва од алтернативно постављених радњи јесте **грубо вређање**. Вређање треба схватити као вршење радњи којима се омаловажава личност другог лица (члан 3. ст. 1. тач. 8) Закона о јавном реду и миру, у даљем тексту: ЗОЈРМ-а). Као и код кривичног дела увреде – члан 170. КЗ-а, радња омаловажавања може бити вербална (изговорена или написана), реална (шамарање, штипање, чупање за косу) или симболичка (увреда различитим гестовима или знацима, попут звиждања, показивања средњег прста и сл.). Увредљивост предузете радње тумачи се објективно, према схватањима конкретног друштва и времена. За постојање кривичног дела насилничког понашања није довољно да је предузета радња увредљива, потребно је да она представља грубо вређање, односно да је у питању **нарочито тежак напад на част и углед неког лица**. Тако, Виши суд налази да грубо вређање, као законско обележје кривичног дела, подразумева да се част и углед другог лица тешко и безобзирно повређују, као тешке повреде осећаја другог лица, што се процењује према начину вређања, месту на коме се врши, садржини и околностима под којима се то предузима (Пресуда Вишег суда у Ужицу К. бр. 202/2010(3) од 23. 12. 2010). Свакако, у обзир долази шамарање оштећеног, чупање за косу, цепање одеће оштећеној. Треба узети у обзир и да управо околност да се ове радње врше у јавности, пред другим људима, сама по себи увреди често даје карактер грубог вређања, јер свакако није исто кад оштећени овакве непријатности доживи у приватности или пред очима већег броја лица. Овде треба напоменути и то да стицај кривичних дела

о кривичном поступку прописано да нико не може бити гоњен за кривично дело за које је одлуком суда правноснажно ослобођен или осуђен, или за које је оптужба правноснажно одбијена или је поступак правноснажно обустављен, а чланом 8. Закона о прекршајима прописано је да се против учиниоца прекршаја који је у кривичном поступку правноснажно оглашен кривим за кривично дело које обухвати и обележја прекршаја не може за тај прекршај покренути поступак, а ако је покренут или је у току, не може се наставити и довршити. Из цитираних законских одредаба произилази да не само што нико не може бити осуђен за исти догађај и кривично и прекршјно, већ је **забрањено и покретање два поступка**. Интересантно је да Кривични законик користи термин „одлука суда", што свакако обухвата и прекршајни суд, али не и органе управе, те евентуална казна за прекршај изречена од стране полиције или комуналне полиције као управних органа, не би могла повући примену овог начела, и спречити вођење кривичног поступка.

Виши суд је нашао да је ово правило садржано и у члану 34. ст. 4. Устава Републике Србије, те да се у случају правноснажно окончаног прекршајног поступка кривични поступак за исти догађај мора обуставити, јер би свака друга одлука била кршење начела домаћег кривично процесног права и људског права гарантованог Уставом (Решење Вишег суда у Ваљеву Км. бр. 32/2011 од 14. 10. 2011). Наши судови су се у таквим случајевима позивали и на Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода од 4. 11. 1950. године, са Протоколом бр. 7 од дана 22. 11. 1984. године, који су као ратификовани међународни акти саставни део нашег правног поретка и непосредно се примењују, сходно одредби члана 16. ст. 2. Устава Републике Србије. Тако је Апелациони суд нашао да се сходно поменутој конвенцији и протоколу који гарантују да се никоме неће поново судити за дело за које је правноснажно ослобођен или осуђен, у случају постојања правноснажне пресуде прекршајног суда, кривични поступак мора обуставити (Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж. бр. 454/2013 од 28. 4. 2014, као и Решење Апелационог суда у Београду Кжм. бр. 86/2011 од 22. 12. 2011).

У пракси то даље значи да полиција, најпре, мора одлучити да ли ће поводом једног догађаја поднети кривичну пријаву или захтев за покретање прекршајног поступка, а никако оба. Ову одлуку ће, наравно, најчешће донети уз консултацију са јавним тужиоцем. Уколико, пак, у овој фази дође до грешке, и буду поднете и пријава тужилаштву и захтев прекршајном суду, мало је вероватно да ће та грешка бити и уочена, осим уколико сâм окривљени не каже прекршајном или кривичном судији да му се за тај догађај већ суди. Самим тим, први поступак који се правноснажно заврши биће и једини, а имајући у виду динамику прекршајног и кривичног поступка, највероватније је да ће прво бити окончан прекршајни поступак, и то неретко правноснажним решењем о обустави поступка услед наступања застарелости прекршајног гоњења. Уколико, пак, грешка буде примећена на време, углавном ће списи прекршајног суда бити достављени кривичном на увид, и тај поступак сачекати правноснажно окончање кривичног, када ће прекршајни поступак бити обустављен применом начела *ne bis in idem*.

За основни и тежи облик кривичног дела насилничког понашања прописана је **надлежност основног суда у првом степену**, и оба се гоне у **скраћеном поступку**. Треба напоменути и то да је, имајући у виду запрећене казне (до три године затвора за основни облик и од шест месеци до пет година затвора за квалификовани), примена института одлагања кривичног гоњења (члан 283. Законика о кривичном поступку) начелно могућа за оба облика. Чини се да је законодавац имао у виду и ово кривично дело приликом регулисања тог института, јер је као једну од могућих обавеза које се налажу окривљеном, предвидео и подвргавање психосоцијалном третману ради отклањања узрока насилничког понашања (члан 283. ст. 1. тач. 6) ЗКП-а). Међутим, у пракси тужилаштва са великим опрезом одлажу кривично гоњење и за основни облик кривичног дела насилничког понашања, а код квалификованог облика то по правилу чине само у изузетним ситуацијама, јер је друштвена опасност кривичних дела са елементима насиља увек значајна, а сузбијање таквог понашања, свакако, један од тужилачких приоритета.

Календар догађаја...

4. НОВЕМБАР 2016.	● **Једнодневно саветовање** **Новине и 100 спорних правних питања Закона о извршењу и обезбеђењу у пракси** Крагујевац, сала Вишег суда у Крагујевцу ИНГ-ПРО д.о.о, www.propisi.net
14–15. НОВЕМБАР 2016.	● **Обука** **Јавне набавке по правилима Европске уније – ПРАГ процедуре** Привредна комора Београда
15. НОВЕМБАР 2016.	● **Једнодневни семинар за рачуноводствене агенције** **Мере и процедуре праћења странке у примени прописа о спречавању прања новца и финансирања тероризма, са посебним освртом на обавезе рачуноводствених агенција као обвезника по Закону о спречавању прања новца и финансирања тероризма** Крагујевац, Хотел „Крагујевац”, Краља Петра I бр. 21 ИНГ-ПРО д.о.о, www.propisi.net
15–17. и 22–24. НОВЕМБАР 2016.	● **Шестодневна обука** **Обука менаџера извоза** Привредна комора Србије
22–26. НОВЕМБАР 2016.	● **Петодневни акредитовани тренинг** **Основна обука за посреднике – медијаторе** Регионална привредна комора Нови Сад
23. НОВЕМБАР 2016.	● **Обука** **Планирање продаје – израда плана продаје** Привредна комора Београда

Преглед прописа...

„Сл. гласник РС", бр. 80/2016, објављен 30. 9. 2016. године

- Уредба о утврђивању бруто масе контејнера
- Уредба о утврђивању Програма иновационе делатности за 2016. годину
- Уредба о изменама и допунама Уредбе о утврђивању Државног програма обнове оштећених водних објеката за уређење водотока, водних објеката за заштиту од поплава, ерозије и бујица и водних објеката за одводњавање
- Уредба о изменама и допунама Уредбе о врстама производа који утичу на потрошњу енергије за које је неопходно означавање потрошње енергије и других ресурса
- Уредба о допуни Уредбе о висини накнада за услуге које пружа Министарство унутрашњих послова
- Правилник о облику, садржини и начину вођења евиденције о ПДВ и о облику и садржини прегледа обрачуна ПДВ
- Правилник о начину и поступку достављања и садржини обавештења Пореске управе о отпочињању, односно окончању пореске контроле
- Правилник о начину и поступку достављања података Пореској управи од стране јединице локалне самоуправе
- Правилник о измени и допуни Правилника о сталним судским тумачима
- Правилник о измени Правилника о броју, саставу и начину рада етичког одбора у здравственој установи
- Правилник о измени и допунама Правилника о утврђивању Плана издавања пригодних поштанских марака и вредносница и мотива редовних издања поштанских марака и вредносница
- Правилник о изменама и допунама Правилника о сталном стручном усавршавању наставника, васпитача и стручних сарадника
- Правилник о критеријумима и мерилима за оцену стручности, оспособљености и достојности кандидата у поступку предлагања за заменика јавног тужиоца који се први пут бира

„Сл. гласник РС", бр. 81/2016, објављен 5. 10. 2016. године

- Уредба о изменама и допунама Уредбе о програму и начину полагања државног стручног испита
- Правилник о изгледу службеног одела инспектора Пореске полиције
- Правилник о измени Правилника о максимално дозвољеним количинама остатака средстава за заштиту биља у храни и храни за животиње и о храни и храни за животиње за коју се утврђују максимално дозвољене количине остатака средстава за заштиту биља
- Одлука Уставног суда РС број ИУз-244/2015 којом се: 1. утврђује да одредбе члана 20. Закона о начину одређивања максималног броја запослених у јавном сектору („Сл. гласник РС", број 68/15) нису у сагласности са Уставом; 2. одбацују иницијативе за покретање поступка за оцену уставности одредаба члана 1. став 2, члана 5. тачка 2) и чл. 7, 13. и 21. Закона из тачке 1. и 3. ставља ван снаге Решење Уставног суда ИУз-244/2015 од 8. октобра 2015. године („Сл. гласник РС", број 85/15)

„Сл. гласник РС", бр. 82/2016, објављен 7. 10. 2016. године

- Одлука о допунама Одлуке о утврђивању Програма за решавање вишка запослених у поступку приватизације за 2015. и 2016. годину
- Правилник о контроли система за климатизацију
- Правилник о обрасцу легитимације чувара шума
- Исправка Правилника о организовању, спровођењу и начину полагања возачког испита и роковима чувања евиденција о возачком испиту и условима које мора испунити возило на којем се обавља возачки испит

„Сл. гласник РС", бр. 83/2016, објављен 10. 10. 2016. године

- Закон о изменама Закона о финансирању локалне самоуправе
- Правилник о стандардима за категоризацију угоститељских објеката за смештај

Имате питање? Имамо одговор!

У овој рубрици доносимо одговоре на нека од питања која сте упутили нашем часопису. Подсећамо да право на постављање питања и добијање одговора на њих имају искључиво претплатници на наш часопис

РАДНИ ОДНОСИ

П: *Запослени је напунио 65 година живота и 38 година стажа осигурања (радног стажа). Да ли послодавац може да га пошаље у пензију без његовог изричитог пристанка, ако хоће да ради још 2 године и да напуни 40 година радног стажа, да му се не би умањивала пензија или може да га пошаље у пензију тек 2018. године када запослени напуни 40 година радног стажа и буде имао 67 година живота, дакле, када се кумулативно испуне оба услова – и године старости и радни стаж?*

О: Према члану 175. Закона о раду, радни однос престаје, између осталог, и кад запослени навршри 65 година живота и најмање 15 година стажа осигурања, ако се послодавац и запослени друкчије не споразумеју. Значи запосленог из питања послодавац може да „пошаље" у пензију, јер је испунио кумулативно оба захтева за пензионисање. Могуће је да се запослени и послодавац договоре да запослени и даље остане у радном односу, због потреба послодавца.

ОБЛИГАЦИОНИ ОДНОСИ

П: *Да ли нови власник непокретности (купац, физичко или правно лице) има обавезу да измири већ настале рачуне за пружене комуналне услуге (вода, грејање...) који се односе на период пре његове куповине непокретности? Да ли у овом случају има места примени члана 452. ЗОО-а и да ли из њега произилази ова обавеза? Има ли разлике у погледу обавезе измирења ових рачуна ако лице постане власник непокретности редовним путем (куповином од претходног власника купродајним уговором, разменом, наслеђем...), куповином у извршном поступку преко јавног извршитеља или у стечајном поступку (ако је предметна непокретност била власништво фирме у стечају)?*

О: У неколико одлука привредних и апелационих привредних судова исказан је став да лице на које по основу договора пређе нека имовинска целина другог лица (непокретност), одговара за дугове који се односе на ту целину поред дотадашњег имаоца солидарно с њим, али само до висине вредности пренете имовине. Такво одлучивање указује, свакако, на примену члана 452. ЗОО-а, а мишљења смо да се иста одредба треба применити и када су у питању физичка лица.

Но, исто тако, морамо навести да је у извршним предметима пред Првим основним судом у Београду више пута мењан став, па кад се ради о потраживањима ЕПС-а и Инфостана, као последњи начин одлучивања исказан је управо супротан став. Тако у предметима, на пример, извршног повериоца ЕПС против извршног дужника (бившег власника стана, односно куће) ради намирења потраживања извршног повериоца по основу извршених комуналних и сл. услуга, а одлучујући о приговору против закључка о извршењу, у коме је наведено да непокретност више није у његовом власништву, ИПВ је потврђивало Закључак о извршењу налазећи да чињеница да непокретност није више у власништву извршног дужника није од утицаја и поред чињенице да је доказима извршни дужник учинио вероватним да је отуђио непокретност и није користио услуге извршног повериоца за утужени период, уз позивање на члан 26. Уредбе о условима испоруке електричне енергије. Међутим, у тим случајевима није било позивања на ЗОО.

Корисни правни акти

Обавештење – понуда за измену уговорених услова рада – упућивање запосленог на привремени рад у иностранство

Привредно друштво _____

Број: _____

_____ (место)

_____ (датум)

_____

(име и презиме, степен стручне спреме, занимање запосленог)

_____

(послови које запослени обавља, назив сектора, службе, одељења)

_____

(место рада)

На основу чл. 171–172. Закона о раду („Сл. гласник РС”, бр. 24/05, 61/05, 54/09, 32/13 и 75/14, у даљем тексту: Закон), а у вези са чланом 11. Закона о условима за упућивање запослених на привремени рад у иностранство и њиховој заштити („Сл. гласник РС”, бр. 91/15) достављам Вам

О Б А В Е Ш Т Е Њ Е – П О Н У Д У

ЗА ИЗМЕНУ УГОВОРЕНИХ УСЛОВА РАДА

ЗАКЉУЧЕЊЕМ АНЕКСА БР. ____ УГОВОРА О РАДУ

бр. _____ од _____. године

Текст Анекса уговора о раду је саставни део ове понуде (**Напомена Редакције**: пример анекса се налази у делу Уговори / Група XXIX Ради односи/ Измена уговора о раду).

До ове понуде дошло је због потреба упућивања запосленог _____

_____

(име и презиме запосленог)

на рад у иностранство код _____ у _____

_____.

наставак на следећој страни

Жалба Школском одбору на изречену васпитно дисциплинску меру

Основна/Средња школа _____

у _____

Предмет: Жалба на Одлуку Наставничког већа/директора Школе

Одлуком Наставничког већа/Решењем директора Основне/Средње школе _____ у _____ бр. ___ од _____ године, _____ *(име и презиме)*, ученику ___ разреда Основне/Средње школе _____ у _____, изречена је васпитно дисциплинска мера:

Пример 1: искључење ученика из школе (средња школа);

Пример 2: премештај ученика (од петог до осмог разреда) у другу школу.

На наведену одлуку/решење родитељ/старатељ ученика благовремено улаже жалбу Школском одбору, из следећих разлога:

Пример 1: Приликом изрицања васпитно дисциплинске мере (искључење ученика из школе) Школа није претходно предузела неопходне активности из члана 113. ст. 1. Закона о основама система образовања и васпитања („Сл. гласник РС”, бр. 72/09, 52/11, 55/13, 35/15 – аутентично тумачење и 68/15), тј. појачан васпитни рад са учеником је обављен без учешћа родитеља/старатеља;

Пример 2: Приликом изрицања васпитно дисциплинске мере (премештај ученика од петог до осмог разреда у другу школу) Школа није обезбедила сагласност школе у коју ученик прелази у складу са чланом 115. ст. 1. тач. 3)2) Закона о основама система образовања и васпитања („Сл. гласник РС”, бр. 72/09, 52/11, 55/213, 35/15 – аутентично тумачење и 68/15).

С обзиром на изнето родитељ/старатељ ученика _____ предлаже да Школски одбор Основне/Средње школе _____ у _____ поништи Одлуку Наставничког већа бр._____ од _____ године/Решење директора Школе бр. _____ од _____ године и врати на поновно одлучивање.

Прилог:

Одлука Наставничког већа/директора Школе бр. ____ од _____ године.

Подносилац жалбе
родитељ/старатељ

У _____, дана

_____ _____

адреса: _____

ПРАКТИКУМ

ЗА ФИНАНСИЈЕ И РАЧУНОВОДСТВО

– НОВЕМБАР 2016. ГОДИНЕ –

САДРЖАЈ

- Нови износи најниже и највише основице за обрачун доприноса од 1. новембра 2016.
- Исплата дела зараде по основу очекиване добити за 2016. – „тринаеста зарада”
- Пример из праксе: Књижење дневнице за службено путовање у земљи
- Коришћење и порески третман употребе приватног возила у службене сврхе
- Нова регулатива допунског рада у здравству
- Избегавање двоструког опорезивања зарада из радног односа
- Избегавање двоструког опорезивања накнада директора
- Статусна промена припајање зависног друштва матичном
- Уношење улога новог члана у основни капитал друштва
- Рачуноводствено-порески аспект трошкова рекламе и пропаганде
- Магија речи ПОПУСТ
- Попусти и бонификације код корисника јавних средстава и њихов рачуноводствени третман
- Евиденција станова солидарности, одобравање и отплата кредита у вези са њиховим откупом, према Контном плану за буџетски систем
- Услови под којима резиденти могу држати девизе на рачуну код банке у иностранству
- Плаћање и порески третман колективног осигурања запослених
- Порез на наслеђе и поклон као део пореза на имовину

НОВИ ИЗНОСИ НАЈНИЖЕ И НАЈВИШЕ ОСНОВИЦЕ ЗА ОБРАЧУН ДОПРИНОСА ОД 1. НОВЕМБРА 2016. ГОДИНЕ

По овлашћењу из члана 37. став 2. Закона о доприносима за обавезно социјално осигурање („Службени гласник РС" број 84/2004... и 102/2015, у даљем тексту: Закон), Министар финансија утврдио је и објавио да **најнижа месечна основица на коју се обрачунава и плаћа допринос за обавезно социјално осигурање износи 22.204 динара. Ова најнижа основица примењује се од 1. НОВЕМБРА 2016. и важиће три месеца – до 31. ЈАНУАРА 2017. године.**

На који начин је Закон регулисао најнижу и највишу основицу доприноса?

1. Најнижа месечна основица доприноса

Према члану 36. став 1. Закона, месечна основица доприноса не може бити нижа од најниже месечне основице доприноса. У случају да је конкретна исплата нижа од важеће најниже месечне основице, обрачун и плаћање доприноса врши се на ту најнижу месечну основицу.

Изузетно, према члану 36. став 3. Закона, најнижа месечна основица не примењује се за обрачун и плаћање доприноса код исплате примања из чл. 17. – 21. и чл. 28. и 35б Закона, односно за:

1) разлике плате коју остварују изабрана, именована и постављена лица за време обављања јавне функције – основица за обрачун доприноса у овом случају је та разлика плате;

2) накнаде зараде за време породиљског одсуства, одсуства са рада ради неге детета и одсуства са рада ради посебне неге детета у складу са законом који уређује финансијску подршку породици са децом – основица за обрачун доприноса у овом случају је износ те накнаде зараде;

3) накнаде зараде по боловања које се исплаћује из средстава Фонда за здравствено осигурање - основица за обрачун доприноса у овом случају је износ те накнаде зараде;

4) пензије и накнаде по основу инвалидности (инвалиди II и III категорије) које се исплаћују на терет Фонда ПИО – основица за обрачун доприноса у овом случају је износ пензије, односно накнаде;

5) новчане накнаде из средстава организације надлежне за запошљавање – основица за обрачун доприноса у овом случају је износ те новчане накнаде;

6) уговорене накнаде – основица за обрачун доприноса у овом случају је опорезиви приход од уговорене накнаде у складу са законом који уређује порез на доходак грађана;

7) основица доприноса за обавезно здравствено осигурање лица за која се средства за уплату доприноса обезбеђују у буџету Републике, је месечна основица доприноса коју чини износ од 15% просечне месечне зараде у Републици исплаћене по запосленом у претходној години, према објављеном податку републичког органа надлежног за послове статистике.

Према члану 37. Закона, најнижу месечну основицу чини износ од 35% просечне месечне зараде у Републици исплаћене у претходном кварталу за који су објављени подаци републичког органа надлежног за послове статистике. Пошто је у претходном кварталу, јул – септембар 2016. године остварена просечна месечна зарада по запосленом у Републици од 63.441 динара (Саопштење РЗС бр. 281/2016 од 25. 10. 2016. године), **најнижа основица за наредна три месеца израчуната је у висини од 35% тог просека, што износи 22.204,00 динара. Износ најниже месечне основице се примењује од првог у наредном месецу по објављивању тог износа, у овом случају од 1. новембра 2016. године.**

Подсећамо, износи најнижих основица за обрачун доприноса у 2016. години су:

пореза **да су дали изјаву да се не прихватају наслеђа** које им по закону припада (наравно ако немају пунолетних потомака који би се прихватили наслеђа).

Међутим, да не би долазило до оваквих проблема и непотребних пореских трошкова, у члан 21. Закона, уведена је тачка 4.

Најпре да подсетимо:

– Стицање имовине у оставинском поступку пријемом уступљеног наследног дела, сматра се поклоном у смислу Закона (члан 21. Закона);

– Према одредби **члана 21. ст. 1. тач. 1) Закона**, порез на наслеђе и поклон **не плаћа наследник првог наследног реда**, супружник и родитељ оставиоца, односно поклонопримац првог наследног реда и супружник поклонодавца.

У односу на ове законске одредбе, **чланом 21. ст. 1. тач. 4) Закона,** прописано је да порез на наслеђе и поклон **не плаћа поклонопримац – на имовину која му је уступљена у оставинском поступку, коју би наследио да се наследник – поклонодавац одрекао наслеђа.**

Дакле, када оставилац иза себе није оставио тестамент, на наслеђе које у припадајућем законском делу оствари сваки од оставиочевих наследника првог наследног реда (у конкретном случају, супруга, син и кћерка, свако у по 1/3 наследног дела) **порез на наслеђе се не плаћа.**

Међутим, порез на поклон се плаћа на имовину која је стечена у оставинском поступку <u>осим</u> на онај део имовине који би поклонопримац наследио од оставиоца да се поклонодавац одрекао наслеђа.

У конкретном случају, порез на поклон **не плаћа** мајка/супруга оставиоца као поклонопримац, на имовину коју су јој деца уступила у оставинском поступку, јер би мајка /супруга оставиоца наследила од оставиоца исто да су се њена деца одрекла наслеђа. Ово је један од одличних примера правне фикције коју је законодавац употребио у сврху заштите интереса наследника. У конкретном примеру, иза оставиоца остали су његова супруга, син и ћерка као наследници првог наследног реда, који су се прихватили наслеђа и наследили свако по 1/3 заоставштине, па су син и ћерка оставиоца своје наслеђе уступили оставиочевој супрузи – својој мајци. Оставиочева супруга – поклонопримац, након пријема наследног дела од деце стиче укупно 3/3 оставиочеве заоставштине (1/3 по основу наслеђа од оставиоца, а по 1/3 по основу поклона од своје деце). Да су се деца оставиоца одрекла наслеђа, а под претпоставком да она немају потомке који могу и хоће да их наследе, односно да имају малолетну децу у чије име су се такође одрекли наслеђа уз сагласност надлежног органа старатељства, супруга оставиоца би стекла у целости заоставштину коју је иза себе оставио оставилац, односно њен супруг.

Све чињенице које могу бити или су од утицаја на постојање и висину пореске обавезе у сваком појединачном или конкретном случају, цени надлежни порески орган.

Аутор: Синиша Јаковљевић

КАЛЕНДАР ПОРЕСКИХ И ДРУГИХ ОБАВЕЗА

Новембар 2016. године

ОПИС ОБАВЕЗЕ	РОК ЗА ИЗВРШЕЊЕ ОБАВЕЗЕ	ОБРАЧУНСКИ ПЕРИОД	ОСНОВ
Послодавци Пореској управи достављају извештај о извршењу обавезе запошљавања особа са инвалидитетом у складу са законом - Образац ИОСИ	5. 11. 2016.	1. 10.–31. 10. 2016	Закон о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом
Боравишна такса	5. 11. 2016. 20. 11. 2016.	16. 10.–30. 10. 2016. 1. 11.–15. 11. 2016.	Закон о туризму
Подношење пореске пријаве за ПДВ од пореских дужника који нису обвезници ПДВ	10. 11. 2016.	1. 10.–31. 10. 2016.	Закон о порезу на додату вредност
Подношење пореске пријаве за обвезника ПДВ који обрачунава и плаћа ПДВ месечно	15. 11. 2016.	1.10.– 31. 10. 2016.	Закон о порезу на додату вредност
Месечна аконтација пореза на добит правних лица	15. 11. 2016.	1. 10.–31. 10. 2016	Закон о порезу на добит
Порез на паушални приход од самосталне делатности, и порез на приход од самосталне делатности предузетника који води пословне књиге	15. 11. 2016.	1. 10.–31. 10. 2016	Закон о порезу на доходак грађана
Обавеза брокерско-дилерског друштва да Комисији за хартије од вредности достави извештај о своме пословању	15. 11. 2016.	1. 10.–31. 10. 2016	Закон о тржишту капитала

Подаци од значаја за рад пословних субјеката

Износ личних примања запослених према Закону о раду и њихов порески третман – на основу просечне зараде у Републици у месецу септембру 2016. године од 64.150 динара

ВРСТА ИСПЛАТЕ	ПО ЗАКОНУ О РАДУ	ПОРЕСКИ ТРЕТМАН
1.	2.	3.
Накнада трошкова погребних услуга запосленом у случају смрти брачног друга и деце, члановима уже породице у случају смрти запосленог	Према члану 119. тач. 2) Закона о раду, послодавац је обавезан на ове исплате до висине трошкова погребних услуга, а према приложеним рачунима	За запосленог и члана његове породице не опорезује се до **64.162 дин.**
Солидарна помоћ породици у случају смрти пензионисаног радника	Исплаћује се у складу са општим актом и уговором о раду	Неопорезиво до **64.162 дин.**
Отпремнина код одласка у пензију	Према Закону о раду, исплаћује се најмање у висини 2 просечне зараде у Републици Србији према последњем објављеном податку републичког органа надлежног за статистику (тренутно, 64.150 x 2 = 128.300)	Не опорезује се до износа двоструке месечне зараде по запосленом у Републици према последњем податку (2 x 64.150 = **128.300 дин.**)
Јубиларна награда	До висине утврђене општим актом послодавца	Неопорезиво до **18.331 дин.** годишње
Накнада трошкова превоза до посла и повратка са посла	До висине цене превозне карте у јавном саобраћају	Не опорезује се до висине превозне карте, односно до висине стварних трошкова превоза,а највише до **3.666 дин.**
Дневница за службено путовање у иностранство	У висини утврђеној општим актом послодавца (члан 118. тачка 3. Закона о раду)	Не опорезује се до износа прописаног Уредбом о накнади трошкова и отпремнини државних службеника и намештеника („Сл.гласник РС" 86/07, 84/2014 и 84/2015) а највише до 15 евра, а за субјекте ван јавног сектора је неопорезиво до 50 евра

Увек актуелно питање су боловања - а послодавци све чешће проверавају да ли су њихови запослени заиста на боловању. За податке о томе од чега болују, колико дана ће одсуствовати, да ли иду на неку терапију, обраћају се домовима здравља, не знајући или заборављајући да је реч о заштићеним подацима. Управе здравствених установа то пребацују на изабране лекаре, који морају да се "дописују" са послодавцима и објашњавају им законске прописе.

Зато подсећамо да у случају боловања, запослени је дужан да у року од три дана послодавцу достави лекарску потврду на којој не мора да стоји дијагноза, јер су подаци о болести посебно осетљиви подаци о личности. Уколико сумња у оправданост одсуства послодавац може да тражи да се раднику поново утврди здравствена способност. Ако сумња у оцену изабраног лекара, тражиће мишљење првостепене лекарске комисије, а ако сумња у њу, може се обратити другостепеној комисији.

Да појаснимо у једној реченици - примање физичког лица (у конкретном случају по основу разлике између остварене и мање исплаћене зараде за период од 2006. до 2008. године), у вези са којим то лице остварује затезну камату, која по својој суштини представља накнаду штете запосленом коју је трпео због мање исплаћане зараде у наведеном периоду, не представља приход физичког лица који подлеже плаћању пореза на доходак грађана и доприноса за обавезно социјално осигурање.

Скрећемо пажњу - Министарство финансија указује на постојање поступка извоза робе мањег значаја која се извози у поштанском саобраћају. Овај поступак уведен је ради рационализације поступања са одређеним поштанским пошиљкама и смањења трошкова пословања предузетника и привредних друштва која извозе робу у поштанском саобраћају. То је у складу са чл. 255. Царинског закона и чл. 179. став 1. тачка 4) Уредбе о царински дозвољеном поступању с робом, који омогућавају предузетницима и привредним друштвима са седиштем у Републици Србији да усмено декларишу за извоз поштанске пошиљке које садрже робу мањег економског значаја. То значи да у свакој јединици поштанске мреже на територији РС могу се предати наведене поштанске пошиљке ЈП ПТТ саобраћаја „Србија" без обавезе подношења царинске декларације ЈЦИ. Овај поступак се односи искључиво на поштанске пошиљке (писмосне и пакете) које се отпремају од стране предузетника и привредних друштава ради извоза и које прати фактура чија вредност не прелази износ од 1.000 ЕУР. Наведеним поступком не могу бити обухваћене поштанске пошиљке за чији извоз је потребна претходна сагласност, као и роба чији је извоз забрањен.

ИНГ-ПРО

НОВО ШТАМПАНО ИЗДАЊЕ

САВЕТНИК ЗА ОБРАЧУН, ОПОРЕЗИВАЊЕ И ИСПЛАТУ ЗАРАДА, ПЛАТА И ДРУГИХ ПРИМАЊА

АУТОР
мр Жељко Албанезе

Кроз јединствен и оригиналан концепт, на више од 500 страна А4 формата, читаоцима разјашњава најважније институте из области зарада, плата и других примања, а поред тумачења прописа садржи и многобројне примере обрачуна.

Саветник је намењен правним и рачуноводственим службама у привредним друштвима, јавном сектору и образовним институцијама, предузетницима, рачуноводственим агенцијама, удружењима послодаваца, синдикатима, привредним коморама, адвокатима итд.

У првом делу Саветника обрађена је исплата зарада и других примања у привредним делатностима.

У другом делу дате су карактеристике и специфичности исплата плата и других примања која остварују државни службеници, намештеници и запослени у јавним службама, односно запослени чије се плате финансирају из средстава буџета Републике Србије, буџета аутономне покрајине и јединица локалне самоуправе као и из средстава обавезног социјалног осигурања.

За наручивање, као и за све детаљне информације, можете нас контактирати путем телефона: **011/2836-820, 2836-821, 2836-822** или путем мејла: **office@ingpro.rs**

ЦЕНА:
5.000,00 динара (+ 10% ПДВ-а).

Тираж је ограничен.

Унакрсни поглед

Радни односи и социјално осигурање

Грађанско право и судски поступци

Привредно право и судски поступци

Кривично право и судски поступци

Буџети и јавне набавке

Практикум за финансије и рачуноводство